

NAGYHÉT A PESTI FERENCESEKNÉL – 2026

ANNAK A SZERELEMNEK AZ EMLÉKEZETÉRE, MEGÉRTÉSÉRE ÉS TISZTELETÉRE [...] AMIKET URUNK ÉRTÜNK TETT ÉS SZENVEDETT (Assisi Szent Ferenc)



MÁRCIUS 29. VIRÁGVASÁRNAP

10.00 és 18.30 Barkaszentelés, ünnepélyes bevonulás, énekelt passió
A 10.00 órai szentmisét követő szentmise
11.15-kor kezdődik
A 18.30-kor kezdődő szentmisén felhangzik
Tomás Luis de Victoria: Máté-passió (Kántorátus)
Vasárnapi mise- és gyóntatási rend

MÁRCIUS 30. NAGYHÉTFŐ – ÁPRILIS 1. NAGYSZERDA

Gyóntatás: 6.00–22.00
Hétköznapi miserend

ÁPRILIS 2. NAGYCSÜTÖRTÖK

Gyóntatás: 6.00–24.00
7.30 Lamentáció
11.45 Napközi imaóra
17.45 Liturgiamaғыаразат
18.00 Az utolsó vacsora miséje, lábmosás, oltárfosztás, a búcsúbeszéd szertartása
A szertartást követően:
Francisco Durante OFM: Lamentationes Jeremiae Prophetæ (Kántorátus)
21.30–22.30 A Shalom Közösség szentségimádási órája
22.30–24.00 Csendes templomlátogatás

ÁPRILIS 3. NAGYPÉNTEK

Gyóntatás: 6.00–24.00
7.30 Lamentáció
9.00 Keresztút
11.00 A Shalom Közösség imaórája
12.00 Napközi imaóra
15.00 Keresztút
17.45 Liturgiamaғыаразат
18.00 Főistentisztelet, passió, kereszthódolat, áldozás, a szentsír megnyitása
A szertartást követően:
Liszt Ferenc: Via Crucis (Liszt Ferenc Kórus)
21.00–24.00 Csendes szentsírlátogatás



ÁPRILIS 4. NAGYSZOMBAT

Gyóntatás 6.00–17.00
7.30 Lamentáció
11.00 A Szűzanya órája – nagyszombati áhítat a Shalom Közösség vezetésével
12.00 Napközi imaóra
18.00 Vesperás
19.45 Liturgiamaғыаразат
20.00 Vigília, tűzszentelés, húsvéti örömeinek, keresztelés (nincs körmenet)

ÁPRILIS 5. HÚSVÉTVASÁRNAP

A 7.00 órai szentmise után ételszentelés
10.00 és 18.30 Ünnepi szentmise
18.00 Ünnepi vesperás
Vasárnapi mise- és gyóntatási rend

ÁPRILIS 6. HÚSVÉTHÉTFŐ

Vasárnapi mise- és gyóntatási rend

ÁPRILIS 12. ISTENI IRGALMASSÁG VASÁRNAPJA

10.00 Joseph Haydn: Missa brevis in F (Liszt Ferenc Kórus)
18.30 Lodovico Grossi da Viadana OFM: Missa sine nomine (Kántorátus)
Vasárnapi mise- és gyóntatási rend



Ferenciek Tere

BELVÁROSI FERENCES TEMPLOM KIADVÁNYA
2026. 1. szám

ERDŐ PÉTER BÍBOROS

NAGYBÖJT
KONFERENCIABESZÉDEI
TEMPLOMUNKBAN

BESZÉLGETÉS
PÁL ATYÁVAL
A PARMA FIDEI-DÍJ
KAPCSÁN

A TISZTASÁG ERÉNYE

A TISZTASÁGI FOGADALOM
A FERENCES LELKISÉGBEN

A VÉRTANÚ SZÜZEK PÉLDÁJA

NAGYBÖJT: KERESZTÚT, ZENE, MŰVÉSZET



GYERTYASZENTELÉS



BARSI BALÁZS ATYA KÖSZÖNTÉSE



Tartalomjegyzék

4 KÖSZÖNTŐ

Valahogy összefonódtak az események...

5 A TISZTASÁG ERÉNYÉRŐL

8 TISZTA SZÍVET TEREMTS BENNEM, ISTENEM

A tisztaság elleni bűnökről

11 A SZŰZI ÉLET FERENCES OLVASATA, A SZÜZESSÉG FOGADALMA

15 LEHETETLEN KÜLDETÉS VAGY ÉLTETŐ SZABADSÁG?

A tisztasági fogadalom megélése
a mai világban

18 AZ ISTENNEK SZENTELT SZÜZEK

20 MINDEN HIVATÁS A SZERETETBEN GYÖKEREZIK

22 EGY RAGYOGÓ SZŰZI ÉLET

24 ISTEN SZEGÉNYKÉJE ÉS A KEGYELMEK BŐSÉGE

26 A LOURDES-I MÁRIA SZOBOR RESTAURÁLÁSA

27 GYÖNGYÖSTŐL AZ ESZTERGOMI KATEDRÁIG

Beszélgetés Reisz Pál atyával

31 EGYHÁZZENEI PROGRAMOK

32 HOGY A KERESZTÚT GYÜMÖLCSÖZŐ LEGYEN

35 NÉPÉNEKEINK HELYE A NAGYBÖJTÍ ÉS NAGYHETI LITURGIKUS IDŐBEN

37 KRISZTUS POKOLRA SZÁLLÁSA A Purgatórium oltárkép restaurálása

39 NAGYBÖJT A PESTI FERENCESEKNÉL

IMPRESSZUM

Ferenciek Tere - Belvárosi Ferences Templom Újságja 2026/1. szám | Megjelenik a Belvárosi Ferences Templomigazgatóság gondozásában
Felelős kiadó: dr. Kálmán Peregrin OFM | Főszerkesztő: dr. Kálmán Peregrin OFM | Szerkesztő: Teveli Dalma, Hornyák Zsófia
Layout és tördelő szerkesztő: Kamarás Ágnes | Lektor: Naményi Ildikó SSS | Fotók: Fortepan, Magyar Kurír, Belvárosi Ferences Templom,
Ferences Rendtartomány | Nyomdai munkálatok: Virtuóz Nyomda - www.virtuoznyomda.hu

ISSN 3058-0676

Ingyenes kiadványunk önköltsége példányonként mintegy 690 Ft. Kérjük, támogassa lapunk megjelenését!

Köszöntő

VALAHOGY ÖSSZEFONÓDTAK AZ ESEMÉNYEK...

Kálmán Peregrin templomigazgató írása



KÁLMÁN PEREGRIN OFM
TEMPLOMIGAZGATÓ

Amikor a szűzi életnek, a szüzség szerzetesi fogadalmának témájával szólítottuk meg szerzőinket, még nem gondoltuk, hogy ennek az életformának a bemutatása kiadványunkban két olyan 20. századi vértanúhoz kapcsolódik majd, akiknek ereklyéit a nagybőjt folyamán helyezzük el templomunkban: Boldog Zdenka Schelingová és Boldog Bódi Mária Magdolna példájához. Ők fogadalmukkal mindketten Jézus szűzi életéhez hasonultak, amivel megnyíltak arra, hogy készen álljanak, amikor a Jegyes az embertársakért vállalt életfeláldozásban is a vele eggyé válásra hívja őket. Ezek a példák leplezik le a keresztények között is népszerű posztmarxista szlogen álnoksá-

gát, amely szerint a szűzi élet az egyházi vagy egyben tartása miatt lett. E két boldog tiszta és szegény élete mindennél jobban felragyogtatja ennek az életformának a valós motivációját: a bennük megszólalt hívást arra, hogy úgy éljenek, mint ahogy Jézus élt közöttünk, aminek részeként sokaknak az is megadatott és megadatik, hogy ugyanúgy is haljanak meg, mint Ő: szűzként, vértanúságban. A szűz és vértanú élet – amit kettős győzelemnek nevez a liturgikus ének – az első századok kibontakozó kereszténységének egyik legszebb, egyben legmegdöbbentőbb, az emberiség történetében addig nem ismert virága volt, s ma már arra is felfigyelhetünk, hogy a nemzeti- és a szovjet szocialista diktatúra idején az Úr mintha éppen azért újította volna meg ezt az életformát történelmünkben, hogy mint egy nagy ajándékot nyújthassa át a 21. század első nemzedékének! Vajon nem nyilvánvaló a gonoszság ilyen módon történő „átváltoztatása” olyan további példák, mint Boldog Salkaházi Sára, Sándor István vagy éppen a ferences vértanúk életében?

Ennek egyenes következménye: ma is nyilvánvalóvá kell lennie az egyház közösségében, hogy választásaink legfőbb mércéje Krisztus és az örök élet, ha pedig ez így van, akkor a végső dolgoknak van a hétköznapijainkra is következményük. És hogy mit jelent ez? Erre találhatunk választ Erdő

Péter bíboros konferenciabeszédeiben a nagybőjti vasárnapesteken!

Assisi Szent Ferencről életrajza azt írja: vágyban vértanú. Így amikor tranzitusának – boldog halálának – 800. évfordulója emlékére a Szentatya jubileumi évet hirdetett a ferences szentélyek számára, templomunkban mi is újra beléphetünk a búcsúnyeréssel a szentek közösségébe, feléleszthetjük magunkban a vágyat az Úr feltétlen követésére! Segítse ezt minden nagybőjti jóelhatározásunk és programunk és ugyanígy ennek a kiadványnak a böngészése, a benne olvasottak elmélyítése személyes életünkben! Valahogy összefonódtak az események...



A ferences vértanúk

A TISZTASÁG ERÉNYÉRŐL

Figyelembe véve, hogy valamennyien Freud ükunokáinak számítunk, a harmadik évezred elején sokak számára szinte magától értetődőnek tűnik, hogy az ember kiegyensúlyozott és teljes kibontakoztatásához az önmegvalósítás, így a szexualitás szabad és teljes megélése az alapvető előfeltétel. Tisztaság, önmegtartóztatás, ugyan már... – hangoztatják ma sokan gúnyos, lenéző mosollyal a szájuk sarkában. Németh Gábor erkölcssteológus mutatja be a tisztaságot mint erkölcsi erényt.

Egy olyan világban, ahol a szexualitást gyakran pusztán élvezeti cselekménynek tekintik vagy korlátok nélküli szabadság-kifejezéssé redukálják, a tisztaság fogalma sokszor félreérthető, mivel sokan az elfojtással, a vágyak megtagadásával vagy éppen egy szomorú, szeretet nélküli élettel azonosítják. A katolikus hagyományos teológia szemszögéből azonban a tisztaság ennek éppen az ellenkezője: a felszabadulás útja lehet, erény és evangéliumi tanács, amely arra készíti fel az embert, hogy hitelesen és teljesen tudjon szeretni.

A tisztaságot nem szabad úgy elképelnünk, mint valami múltbéli dolgot, amely csupán elfojtásból és az érzékek megsanyargatásából áll. Sokan meg vannak győződve arról, hogy az Egyháznak a szexualitással kapcsolatban csak annyi mondanivalója van, hogy nem szabad, hogy tilos, pedig ez nem igaz. A kereszténység ennél sokkal árnyaltabb és összetettebb értelmezést kínál az emberi szexualitás titkáról, annak szépségéről. E rövid cikkben arra törekszünk, hogy ezt a pozitív üzenetet villantsuk fel, ami röviden ennyi: a tisztaság a keresztény erkölcs és lelkiismereti hagyomány szerint az emberi kibontakozás egyik útja; aki ezt választja, akár a házasságban, akár azt megelőzően vagy a szerzetesi elköteleződésben, Krisztushoz válhat hasonlóvá.

A tisztaság jelentése a nyelvészet tükrében

Érdekes adalékokkal szolgálhat a szemantika. A klasszikus latinban a *castitas* szó gyakran az *integritas*, vagyis az épség, a teljesség szinonimájaként szerepelt. A kifejezés a latin *castus* szóból származik, amely a hasonló jelentésű görög *katharos* melléknévre vezethető vissza. Érdemes egy pillanatra elidőznünk



NÉMETH GÁBOR
ERKÖLCSTEOLÓGUS



ennél a kifejezésnél, ugyanis a *katharos*ból származik a katarzisz (*katharsis*) szó is. Arisztotelész a *Poétikában* a katharszt a belső megtisztulás képével írja le, amely a tragédia szemléltetésében megy végbe: „tisztává” válik, ám a szó legteljesebb, holisztikus értelmében, az egész személyre vonatkozóan, aki pszichofizikai és spirituális egységként ragadható meg. Ebben a perspektívában a tisztaság nem a szexuális tevékenység tagadását jelenti, sokkal inkább annak szabályozását egy keresett teljesség érdekében.

A germán nyelvekben az olyan mai formák, mint a *keusch* (német) vagy a *kysk* (svéd), egy gót eredetű szóból, a *kūskeis*ből származnak, amely a latin *conscius*ra (tudatos) vezethető vissza. Ebben a nyelvi családban a „tisztaság” először a jó, az egész és a tiszta tudatos felismerését feltételezi; majd az akaratot arra, hogy életünket ezen értékek szerint formáljuk.

Tisztán élni etimológiailag annyit jelent, mint erkölcsi épségben, erényesen, egyszerűen élni. Miközben a társadalomban a tisztaságot ma nagyon leszűkítve értelmezik, pusztán a szexuális élettel való tartózkodásként, az integritás fogalma megőrizte azt a pozitív jelentését, hogy harmonikus kapcsolatban vagyok önmagammal, hogy külső létezésem és identitásom megfelel belső világomnak: a tiszta ember értelme, érzékevilága, vágyai, kívánságai egységben, harmóniában vannak, azok fölött uralkodni képesek.

A bujaság mint a tisztaság ellentéte

Érdemes és indokolt elővenni egy másik, sokak fülének ugyancsak elavultan hangzó kifejezést is, mégpedig a tisztaság ellentétét: a bujaságot. Nem véletlen, hogy



az ókori és a középkori spiritualitás a főbűnök közé sorolta a bujaságot, a sóvárgást, mivel az lényege szerint nem a közösségre, az egymásnak való odaadottságra irányul, hanem a saját kielégülésére törekszik; e horizonton a másik ember eszközzé válik, nem személyként találkozunk vele, hanem egy vágy kielégítésének eszközeként használjuk. Egyfajta eltárgyasításról van tehát szó a lelki írók kifejezőmódjában, ebben a másik emberi személy pusztá hússá, a lehető legnagyobb élvezetet nyújtó tárggyá redukálódik.

A teremtetéstörténetben az első bűn elkövetése után Isten így „bünteti” az asszonyt: *vágyakozni fogsz férjed után* (Ter 3,16). A héber szöveg sokkal keményebb, bár a magyarul a „vágyakozás” szóval jelölt tartalom nehezen fordítható le pontosabban: „szenvedélyed”, „kívánságod (libidó?)” lesz férjed felé, vagyis valójában egy sokkal drámaibb helyzettel állunk szemben. A probléma nem magával a szexualitással van, hanem a megkívánás lesz a bűn következménye, amely képes lehet arra, hogy teljes egészében birtokba vegye az embert.

A szexualitás emiatt egyfajta kiforrott „személyiségstruktúrát” igényel, egy szilárd alapot, egy teherbíró, érett, kiforrott személyiséget, amelyből kiindulva aztán növekedni képes. Ezzel szemben ma a szexuális aktivitás egyre korábbi életkorban jelenik meg, és inkább szinte – engedtesék meg a kifejezés – ösztönszerű, mintsem emberi, a szó magasabb értelmében humánus módon. Gondoljuk meg azonban, hogy mi történne, milyen pozitív személyiségjegyek alakulhatnának ki, ha a fiatal kori tisztaság gyakorlása – megismétlem, nem negatív értelemben, mint elfojtás, hanem pozitívan, mint az ösztönvilág és az igények szabályozása – egy későbbi, felnőttkori, kielégítőbb, gazdagabb és termékenyebb szexualitást tenne lehetővé?

A szerzetesi tisztasági fogadalom

Kétségtelen, hogy a tisztaság legmagasabb rendű kifejeződése a mellette való ünnepélyes döntésben rejlik – hangsúlyozva ezt a szót: döntés, amely a szabadság jele –, vagyis abban, hogy valaki meg akar (nem pedig kényszerül!) az egész életre szóló tisztaságban mint életállapotban maradni. Ismét csak hangsúlyozni szükséges egy ilyen lemondás szabad és többlettartalommal bíró jellegét. Ahogy Erik Varden norvég trappista szerzetes, trondheimi püspök kiemeli: *az önmegtartóztatás csak akkor termékeny, ha az élet vibráló lehetőségeként választják. Nem lehet pusztán a komor beletörődés jele. Illetve: az étvágy kielégítésétől való tartózkodás módja lehet annak, hogy megtanuljunk rendezett és gyümölcsöző módon szeretni.* A tisztaság fogadalmát letevő szerzetes arra kötelezi el magát, hogy olyan szeretetet gyakorol, amely nem korlátozódik egy vagy néhány személyre, hanem mindenki felé nyitott. A megszentelt élet a tisztaságra való meghívást a szolgálat dimenziójába ágyazza. Ez a szolgálat a teljes önátadás útján valósul meg, az ajándékozás kizárólagosságában, amely a szerzetest állandó szolgálatban élő emberré teszi: a *Regnum Dei* szolgájává és jelévé. Ez olyan életprogram, amely feltételezi a készséget az önküiresítésre, hogy az ember teljesen az Úr tulajdonává váljon és kizárólag az Ő Országát tartsa szem előtt.

A tisztaság lehetővé teszi, hogy a szerzetes minden erejét az apostoli küldetésre összpontosítsa időbeli korlátok nélkül; hogy bármilyen életkörülményt képes legyen a szolgálat érdekében vállalni; hogy egyetlen gondja az Evangélium legyen. A megszentelt tisztaság így egy nagy ajándéknak bizonyul: egyszerre Krisztus iránti szeretet, a rábízott emberek szolgálata és annak jele, hogy létezik egy másik valóság, ahol az Úr az egyetlen Úr.



Az önmegtartóztatás értelméről ma – közérthetően

Szent Ágoston püspök (354–430) volt az első nyugati gondolkodó, aki három vágyról (*libido*) beszélt, amelyek minden emberben jelen vannak:

- **libido sentiendi** (az érzéki élvezetek vágya),
- **libido sciendi** (a megismerés vágya),
- **libido dominandi** (az uralkodás vágya).

E vágyak mindegyike képes arra, hogy teljesen birtokba vegye az embert és szakadást okozzon az önmagunkkal, másokkal és a világgal való kapcsolatainkban. Ezért különösen időszerű „megszelídíteni” (nevelni) ezeket a vágyakat, mert – Antoine de Saint-Exupéry szavait idézve – az ember csak azt ismeri meg igazán, amit megszelídít.

A kis herceg rókájának szavaiban tükröződik a vágy, hogy neveljék: megszelídíttetni akarja magát, be akar lépni a *domusba*, a kis herceg lelkének házába. A tisztaság az a *domus*, amelyben a vágyunk „emberivé” válik és önajándékozássá alakul át – olyan ajándékká, amelyet aztán egy egész életen át lehet élni a házasság hivatásában (kizárólagos ajándék) vagy az apostoli élet különféle formáiban (befogadó ajándék).

A „meg nem szelídített” ösztön viszont az embert önmaga felé fordítja, saját vélt szükségletei és vágyai irányába – sokszor ezek azonnali kielégítésére sarkallva – egy olyan logika szerint, amely már nem *ikonikus* – vagyis nem azé az emberé, aki Isten

képmására és hasonlatosságára teremtetett és aki Isten élő emlékezeteként cselekszik a földön –, hanem önreferenciális és torz.

Az emberi szexualitás, ahogy utaltunk már rá, érett és kiforrott személyiségstruktúráért kiált, amelyen növekedhet, kivirágozhat és termést hozhat – nagyjából úgy, ahogyan egy futórózsának rácsra van szüksége ahhoz, hogy felfelé haladjon. Ha a földön hagyjuk kúszni, csupán egy levélhalom lesz az ilyen rózsából. Szépsége kétségkívül látható marad, illatozni is fog, ám a hosszú száruk fény hiányában nem hoznak majd virágot. Mivel nem képes fenntartani a felfelé irányuló lendületet, önmagába roskad.

A szexualitás – ahogyan az Ágoston írásai kapcsán már említett három vágy, ösztön – hajtóerő az ember életében, csakúgy, mint az élet, az önmegvalósítás vagy épp a táplálkozás vagy a pihenés ösztöne. Ezek jellemzően az embernek mint biológiai vagy társadalmi lénynek a fennmaradását szolgálják, és talán épp ez a hangsúlyos: az embert kell, hogy szolgálják és nem szabad, hogy az ember legyen az, aki a szolgájukká válik. Ma, amikor a mértékletesség az élet minden területén erény, ételben-italban ezt ajánlja az orvos az egészség érdekében, a fogyasztás területén elvárna az egész társadalom, hisz’ hagyni kell a következő generációnak is, akkor legalábbis kétséges lenne, ha nem tartanánk mérvadónak a szexuális magatartásra vonatkoztatva is.

Ferenc pápa a 2024. január 17-én tartott általános kihallgatáson így tanított erről: *A tisztaság: egy olyan erény, amelyet nem szabad összekeverni a szexuális önmegtartóztatással – a tisztaság több annál –, hanem inkább azzal a szándékkal kapcsolatos, hogy soha ne birtokoljuk a másikat. Szeretni annyit jelent, mint tisztelni a másikat, keresni a boldogságát, empátiát mutatni az érzései iránt, és késznek lenni megismerni egy testet, egy szellemet és egy lelket, amely nem a miénk, és amelyet a benne hordozott szépség miatt kell szemlélnünk. Ez a szeretet. És a szeretet szép.*



TISZTA SZÍVET TEREMTS BENNEM, ISTENEM

A TISZTASÁG ELLENI BŰNÖKRŐL

Aggályosság és felelőtlenség egyaránt megjelenik a keresztények gondolkodásában a tisztaság elleni bűnök kapcsán. Hogy ezeket elkerüljük, fontos megismernünk, milyen módon és súllyal kell mérlegelnünk lelkiismeret-vizsgálatunkban a bűnöket az egyház tanításának fényében. Ebben segít Czapkó Mihály atya összefoglaló munkája.

A hó mint „tisztá golycs” (Kosztolányi)

Az elmúlt teleken hazánkban ritkán volt részünk „fehér karácsonyban”, ezért idén a fennakadások ellenére is sokunk szívét töltötte el örömmel a tiszta, hófödte táj látványa. Ilyenkor eszünkbe juthat Dávid király bűnbánati zsoltára, amelyben a hó a visszanyert lelki tisztaság, az érintetlen benső szépség jelképeként jelenik meg (Zsolt 51,9). Az igazi benső megtisztuláshoz nem elégségesek emberi próbálkozásaink, önfelmentő magyarázkodásaink. Mindez csupán egyfajta evilági „műhó”. Mi az égből hulló „tisztá hóra”, Isten gyógyító kegyelmére vágyunk. Amint a hó elfödi és fényessé teszi az őszi természet sötétségét, komorságát, úgy fedi el és törli el Isten irgalmassága az ember bűnét és tölti el őt az üdvösség örömeivel, az új élet reményével (vö. Zsolt 51,14). A megtisztulás első pillanata a keresztség, amelyben Krisztussal együtt eltemetkezünk a halálba, hogy vele együtt feltámadva örök életünk legyen (vö. Róm 6,4–5.10). A bűnbánat szentsége pedig segít, hogy visszanyerjük a keresztségben elnyert tisztaságot és bensőleg megújulva egészen Istennek éljünk.

Tiszta és tisztátalan

A mózesi Törvényben előírt tisztulási szertartások célja Isten népének megszentelése és az Úrhoz fűződő kapcsolatának erősítése volt



CZAPKÓ MIHÁLY
MORÁLTEOLÓGUS

(vö. Lev 11,44; 20,7), ám ezek első sorban olyan tisztaság elnyerésére vonatkoztak, amely a kultikus eseményeken való részvételre tette őket alkalmassá. A rituális tisztátalanság körébe tartoztak a nemiséggel kapcsolatos jelenségek, az érintkezés a halállal és holttesttel, a leprának tekintett bőrbetegségek, továbbá bizonyos állatok és ételek (vö. Lev 11; MTörv 14; Szám 19). A holttest érintése hosszabb időre tisztátalanná tehetett, s a papok és názirok számára különösen szigorú korlátozások kapcsolódtak hozzá. Ezen előírások fényében érthetjük meg, hogy az irgalmas samaritanusról szóló példabeszédben a sebesült mellett elhaladó pap és levita miért mulasztotta el a segítségnyújtást. Bár ezek a rendel-

kezések a hit hősiesség megvállására is alkalmat adtak, a külsőségekhez való ragaszkodás formalizmushoz, aggályoskodáshoz vezethetett, amelyek ellen már a próféták is felléptek.

Jézus Krisztus a szavaival és tetteivel ezt az elképzelést haladta meg és múlta felül. A hegyi beszédben a tiszta szívűeket boldognak mondta, mert belső állapotuk, vágyakozásaik és ebből fakadó cselekedeteik alkalmassá teszik őket Isten színelátására (vö. Mt 5,8). Tanításában többször tett utalást arra, hogy a mennyei Atya nem magukban a rítusokban leli örömet, hanem az igazságos és irgalmas életben. Az Újszövetség szerint nincs semmi, ami önmagában tisztátalan volna, hanem a belső, erkölcsi tartalom az, ami az



ember Istennel való viszonyát meghatározza (vö. Gal 4,9; Róm 14,14; ApCsel 10,15). A farizeusok által a külsőségek helyezett hangsúlyt Jézus áthelyezi a belső rendezettségre. Az embert a belülről jövő dolgok teszik tisztátalanná, mindaz, ami az ember szívéből származik (vö. Mk 7,14–23; Mt 15,10–20; Mt 23,25–28). A tiszta élet tehát a szívben kezdődik! Ezért mindenekelőtt gondolatainkat, vágyainkat, szándékainkat kell megmehesítenünk. A szív tisztaságának követelményét Szent Pál apostol a test vonatkozásában is megerősíti, amelyet a Szentlélek templomának nevez, ezért a keresztségben újjászületett ember nem bánhat a testével akárhogyan. Testünkben is meg kell dicsőítenünk Istent, hiszen egész valónkkal Istenhez tartozunk, testünket is beleértve (vö. 1Kor 6,18–20; Róm 6,12–13). A tiszta szív továbbá nem csupán emberi teljesítmény, hanem a Lélek által megszentelt élet gyümölcse (vö. Gal 5,13–16).

Az emberi cselekedetek és a bűnök súlya

Alapvetően az határozza meg egy cselekedet jó vagy rossz voltát, amire a tett irányul. Ebben Isten parancsolatai adnak eligazítást. A körülmények növelhetik vagy csökkenthetik az emberi cselekedetek erkölcsi jóságát vagy rosszságát, súlyosbíthatják vagy enyhíthetik a cselekvő felelősségét, ám nem tehe-



tik sem jóvá, sem jogossá az önmagában rossz cselekedetet. Egy önmagában helytelen cselekedetet a jó szándék sem tehet jóvá vagy jogossá. Bizonyos cselekvésmódok (pl. a parázñaság) választása mindig téves, mert választásuk magában foglalja a rendetlen akarattól származó erkölcsi rosszat. A tisztaság erénye elleni bűnök súlyának megítélésében figyelembe kell venni a gyónó életkorát (gyermek, felnőtt, időskorú), életállapotát (egyedülálló, párkapcsolatban él, házas, szüzességi fogadalmat tett) és a beszámíthatóságot érintő pszichikai körülményeket. Arra is ki kell térni, hogy a bűntárs vagy akivel szemben a gyónó a bűnt elkövette, milyen életkorú és életállapotú személy.



A tisztaság elleni bűnök

A szexualitás értelme és célja keresztény értelemben akkor valósul meg igazán, akkor válik személyessé és valóban emberivé, amikor beépül [...] a férfi és nő kölcsönös, teljes és időben korlátlan odaadásába (KEK 2337). Ezzel szemben határozzuk meg a tisztátalanságot, amely a nemi gyönyör rendetlen vágya vagy féktelen élvezete; erkölcsileg akkor tekintjük rendetlennek, amikor pusztán önmagáért, az élet továbbadására és a szeretetre rendeltségén kívül keresik (KEK 2351). A paráználkodás, vagyis egy szabad állapotú férfi és nő házasságon kívüli testi egyesülése súlyosan ellenkezik a személyek méltóságával és az emberi szexualitással, amely természete szerint a házastársak javára, valamint gyermekek nemzésére és nevelésére rendeltetett (KEK 2353).

A jegyesség a házasságra történő felkészülés időszaka. A jegyeseknek tiszteltben kell tartaniuk egymást a testiség terén is, felelősek egymás tisztaságáért. A testi egyesülés erkölcsi rendje a végleges életközösséghez, vagyis a házassághoz kötött; minden más forma lényegileg hiányos keretben használja azt a nyelvet, amely a teljes és visszavonhatatlan önátadást hivatott kifejezni (vö. KEK 2390–2391). Habár a szó szoros értelmében nem történik testi egyesülés, a kölcsönös kielégítés is bűn és hosszú



távon károkat okozhat, amennyiben erre tudatosan törekednek vagy elvárják a másiktól. Elítélendő a házasság nélküli együttélés, amelynek háttérében nem csupán az intézményi formától való idegenkedés, hanem az elköteleződéstől való félelem is állhat. A „kísérleti házasság” valójában nem egyszerűen a házasság kipróbálása, hanem a másik személyével való kísérletezés egy formája, ami önmagában sem igazolható. Az együttélés gyakorlatilag általánossá vált elfogadottsága sajnos igencsak megnehezíti azon párok életét, akik a tisztaság lelkületében készülnének a házasságra. A korszellem befolyásoló erejét jelzi, hogy még egyes hívő párok esetében is találkozhatunk az együttélés gyakorlatával.

Különösen súlyos bűn a házasságtörés, amely a házastársak Isten által megáldott felbonthatatlan szeretetszövetségét rombolja. A házasságtörés veszélybe sodorja a család egységét, különösen abban az esetben, ha a házaspárnak közös gyermekei is vannak. Jézus a tanításában arra is felhívta a figyelmet, hogy *aki bűnös vágygal asszonyra néz, szívében már házasságtörést követett el vele* (Mt 5,28). Az önkielégítés bűnét a tisztaság elleni bűnök közé soroljuk, a Katakizmus *önmagában és súlyosan rendetlen cselekedetnek* határozza meg (KEK 2352). Az egyházi hagyomány olyan cselekedetnek tekintí, amelyet a gyónásban meg kell említeni. E bűn

megítélésénél *figyelembe kell venni az érzelmi éretlenséget, a szerzett szokások erejét, a szorongásos állapotot és egyéb pszichikai vagy társadalmi tényezőket, amelyek enyhíthetik, talán a minimumra is csökkenthetik az erkölcsi bűnösséget* (KEK 2352), kerülendő mind a megengedő, szabadelvű álláspont, mind pedig a bűn súlyának eltúlzása. Mindig kisebb bűn, mint a parázñaság vagy a házasságtörés. Nem kizárólag a serdülés éveire jellemző, hanem más életkorban vagy életállapotban is megjelenhet, aminek különböző kiváltó okai lehetnek.

Súlyosan rendezetlen cselekedet a prostitúció, amelyben az emberi test és a szexualitás árucikké válik. Megkülönböztetjük a jelenség objektív súlyát és a személy szubjektív felelősségét, amelyet csökkenthet a kényszer, a kiszolgáltatottság, a nyomor, az erőszak, az emberkereskedelem. A nemi erőszak a személy testi-lelki integritása elleni súlyos támadás, nem egyszerűen „erkölcsi botlás”, hanem a személy méltóságának meggyalázása. Kiemelten súlyos bűn a vérfertőzés, illetve a gyermekek elleni szexuális bűncselekmények, mivel ezek során a védelemre szoruló személyek bizalmának és védtelenségének kihasználása történik (vö. KEK 2355–2356). A pornográfia kiforgatja a házastársi intimitást, a személyt tárgygyá, eszközzé alacsonyítja. Nemcsak erkölcsi értelemben romboló, hanem igazságtalan is, mert a szereplőket és a fogyasztókat egyaránt elidegenítő, megalázó logikába vonja (vö. KEK 2354). Súlyosan torzítja a szexualitással kapcsolatos helyes tanítást és a (későbbi) házaseletre is romboló hatással van. Az internetes szokásokra vonatkozó kutatások alapján készült statisztikák azt mutatják, hogy az online elérhető szexuális tartalmak „fogyasztása” hazánkban is nagyon sok embert érint. Korunk sajátos kihívása a digitális tartalmakkal, a fotók és videók készítésével, manipulálásával és megosztásával való visszaélés, ami beláthatatlan következményekkel járhat a sértett személy(ek) kárára. Sajnos ismerünk olyan eseteket is, amelyek tragikus módon végződtek.

A homoszexuális cselekedeteket az Egyház hagyománya a Szentírás alapján állva *belső természetük szerint rendetlen cselekedetként és súlyos eltévelyedésként* határozza meg. Erkölcsi szempontból tehát nem az egyénben megjelenő hajlam, hanem a homoszexuális cselekedet a lényeges. *A homoszexuális emberek a tisztaságra kaptak meghívást, amely többségük számára próbatételt jelent, hiszen akadályozva vannak az élet továbbadásának és a család felépítésének útján. Tisztelettel és együttérzéssel segíteni kell őket, hogy ők is megtalálják helyüket az Egyházban* (vö. KEK 2357–2359).

Bízzál, fiam, bocsánatot nyernek bűneid! (Mt 9,2)

Korunkban sokan járnak táplálkozási tanácsadóhoz, egyre többen törekednek a tudatos táplálkozásra, és ennek számos pozitív hatása van a testi egészségükre. Ugyanilyen módon a lelki egészségünk sem lehet rendben, ha „szemetet” fogyasztunk. Az erények – így a tisztaság erénye is – akkor tudnak erősödni bennünk, ha lelkünket és elménket tudatosan a jóval tápláljuk és tartózkodunk attól, ami belülről mérgez minket. Gyakran imádkozunk, táplálkozunk Isten igéjével és élünk a kereszténység aszketikus gyakorlataival. Járulunk rendszeresen és bizalommal Isten irgalmasságának forrásához, élünk bátran a bűnbánat szentségének gyógyító erejével, amely által lelkünk tisztább és fehérebb lesz, mint a hó.



A SZÜZI ÉLET FERENCES OLVASATA, A SZÜZESSÉG FOGADALMA

Számos lelki írótól és rendalapítótól ismerünk tételes tanítást a szerzetesi fogadalmakról.

Assisi Szent Ferenc és Szent Klára esetében ilyen írásokkal nem találkozunk.

Istennek olyan választott edényei azonban ők, akikben minden helyet

az Úr foglal el (valójában ez a fogadalmak lényege) s ezt írásaik is tükrözik

– írja Ferenc-Mária klarissza nővér, aki az alábbiakban a tisztasági fogadalom ferences lelkiségben elfoglalt helyét mutatja be.

Soraimat Szent II. János Pál pápa *Vita Consecrata* apostoli buzdításának bevezető szavaival kezdem. Ez az apostoli buzdítás 1996-ban, tehát éppen 30 évvel ezelőtt lett az egész Egyház kincse. A fogadalmakról, az Istennek szentelt életéről való gondolkodást, írást mi sem teszi jobban szükségessé, mint éppen az, amit a szent pápa így fejezett ki: *nem elszigetelt peremjelenséggel állunk szemben* (Vita Consecrata [VC], 3). S ezt – magyarázza tovább a pápa – *az Istennek szentelt élet világméretű jelenléte és tanúságtételének evangéliumi jellege teljes világossággal mutatja*. Majd pár sorral később: *az Egyház küldetését tekintve az Istennek szentelt élet döntő jelentőségű, mert a keresztény hivatás benső természetét jeleníti meg és a Menyasszony-Egyház*



**FERENC-MÁRIA
KLARISSZA NŐVÉR**

törekvését fejezi ki az egyetlen Völegényével való egyesülésre (VC, 3).

A pápa a megszentelt élet tanúságtételének evangéliumi jellegéről beszél. Ez a lehető legalapvetőbben érinti a ferences lelkiségben élőket, hiszen regulánk, életformánk így kezdődik: *tartsák meg a mi Urunk Jézus Krisztus szent evangéliumát, élvén engedelmességekben, tulajdon nélkül és tisztaságban* (RB 1,2; KIR 1,2). Az evangéliumi jelleg, amiről a szent pápa beszél, a hármas fogadalomban fejeződik ki, mégpedig úgy, hogy nemcsak arról van szó, hogy a megszentelt személy tanúságot tesz az evangéliumról, hanem arról is, hogy még mielőtt tanúságot tenne a világ előtt, már az evangélium szerint éli fogadalmait. A *Vita Consecrata*





gyönyörűen fogalmaz, amikor azt mondja, hogy az evangéliumi tanácsok vállalása a legszorosabban kapcsolódik Krisztus misztériumához, mert feladata, hogy amennyire csak lehetséges, mutassa be a szigorú és eszkatologikus értékű ragyogást az életformát, amit Krisztus választott magának. Maga Jézus vezette be ezt az életformát, amikor egyeseket meghívott, hogy hagyjanak el mindent és kövessék őt (VC, 29). Mit is jelent, hogy mindent elhagyva kövessék Krisztust? Azt, hogy ne legyen másuk, csak Krisztus – ez az a pont, ahol a legérzékenyebben érintjük a fogadalmak, ezen belül is a tisztaság fogadalmának ferences jellegét.

Szent Klára az általa írt *Életforma* szövegébe, annak is éppen a közepébe ezeket a Szent Ferencről kapott szavakat illesztette be: *azt választva, hogy a szent evangélium tökéletessége szerint éljete* (KIR 6,3). A szöveg ezzel azt sugallja, hogy nem elég – ahogyan azt például Szent Benedek *Regulájában* olvassuk – az evangélium vezetése alatt élni vagy néhány, az evangéliumból kiválasztott helyből meríteni: Benedek a *Regula* szinte minden rendelkezéséhez megkeresi a szentírási alapot. De nem is arról van szó, hogy pusztán szigorú normákat kellene fölállítani, amint ezt Hugolino bíboros (a későbbi IX. Gergely pápa) és IV. Ince pápa (*ÉfHug 2; ÉfInce Prol*) is tette még Szent Klára életében, hogy azoknak megfelelően szabályozzák Klárának és nővéreinek, vagyis a San Damiano-i közösségnek az életét, azt a látszatot keltve, mintha a tisztaság fogadalmának lényege az volna, hogy a szerzetes sohasem hagyja el a monostort. Mindezzel szemben Klára – Ferenc nyomán – az evangélium teljességét tette meg regulának, életformának. Maga az Úr nyilatkoztatta ki nekem, hogy a szent evangélium formája szerint kell élnem (Végr 14) – mondja Ferenc, teljesen más megközelítést adva ezzel mind az életformának, mind a fogadalmaknak. Nem önmagában a szabályok és előírások sora biztosítja a fogadalmak megélését, hanem csakis a krisztusi élet, a Krisztus-formájú élet. De térjünk még vissza a Szent Ferencről kapott szavakra, amelyeket Szent Klára az *Életforma* szívébe helyezett: *isteni sugallatra a legmagasztosabb, legfőbb királynak, a mennyi Atyának leányaivá és szolgálóivá lettetek és eljegyeztétek magatokat a Szentlélekkel,*

azt választva, hogy a szent evangélium tökéletessége szerint éljete (KIR 6,3). Azonnal kitűnik, hogy ebben a mondatban a Szentháromság személyei közül csak az Atya és a Szentlélek neve szerepel – vajon miért nincs megemlítve a Fiú? Az evangéliumi tökéletesség, a *perfectio evangelica* kifejezés a középkori egyházi nyelvezetben arra utal, ha valaki szétosztja javait a szegényeknek azért, hogy Jézus követésére induljon; ez jellemzi a 12–13. századi bűnbánó mozgalmakat is. Szent Ferenc szavai mögött azonban több áll. Jézus Krisztus, a megtestesült Fiú személye azért nincs megemlítve, mert ő maga a szent evangélium. Valami nagyon hasonlót fedezhetünk föl Szent Klára következő szavaiban is: *Ismerd föl hivatásodat. Isten Fia számunkra út lett* (KIVégr 5) – a Megtestesült Ige életforma lett; természetesen elválaszthatatlanul az Atyától és a Szentlélektől. S visszatérhetünk a Szent Ferenc-i kifejezéshez: *a szent evangélium formája szerint kell élnem* (Végr 14). Ez a forma tehát nem más, mint Krisztus. A fogadalmakra vonatkoztatva itt már nem a valamiről való lemondás lo-



gikájában kell gondolkodnunk, hiszen valami teljesség jelenik meg, az Úrral való egyesülés teljessége. Ennek megfelelően nyugodtan beszélhetünk nem pusztán a tisztaság fogadalmáról, hanem a szüzesség fogadalmáról, hiszen a szüzesség fogadalma nem a biológiai szüzességgel van kapcsolatban, hanem a teljes Istennek adottságot jelenti.

Ebben kapcsolódunk Szent Klára anyánk szavaihoz is, amelyeket a Prágai Szent Ágneshez (1205/1211–1282; I. Ottokár cseh király és Konstancia legkisebb leánya) intézett egyik levelében olvasunk: *szegény szűzként öleld át a szegény Krisztust* (2LÁgn 18). Vagyis Ágnes nem szigorú szabályok sorát megtartva tudja megélni a hármass fogadalmat – bár IX. Gergely pápa éppen erre akarta őt erőteljesen rávenni –, hanem azzal, ha egészen átadja magát az életformává lett Krisztusnak. De példának hozhatjuk Klára életének egy nem hétköznapi eseményét is, ugyancsak az említett IX. Gergely pápával kapcsolatban. Amikor a pápa arra akarta rávenni Krisztus jegyesét, hogy az idők változására való tekintettel fogadjon el bizonyos birtokokat, amelyeket ő szívesen a rendelkezésére bocsát, a pápa közbevetésére: *Ha netalán szegénységi fogadalmad miatt félnél elfogadni, ezennel feloldunk alóla, csak ennyit válaszolt: Szentséges atyám, Krisztus követése alól sosem kívánok feloldoztatni* (CK114). Klárát nem a szabály őrzi meg hűségben az ígéretéhez, hanem Krisztus, akinek a szegénységét élni akarja. Ezzel nyilvánvalóvá teszi a pápa előtt, hogy nem a szabály és a fogadalom alól kellene őt feloldania, hanem a Krisztus-követés alól, aminek lehetetlenségét maga a pápa is megláthatta e találkozás során...

Hogyan is lehetne a fogadalmak alól föloldani olyasvalakit, aki saját tapasztalatát alázatosan elrejtve, így buzdítja nővérét: *Ha majd megszerette őt, tiszta lesz; ha majd megérintette őt, még tisztábbá lesz; ha majd befogadta őt, szűz lesz* (1LÁgn 8).

Klára itt valami nagyon fontosat mond ki: szüzek nem vagyunk, hanem azzá válunk – és éppen a Krisztussal való egyesülés által. Szent Ambrus püspök több évszázaddal korábban ezt így fogalmazta meg: *az szűz, aki Istennel házas* (De virginibus, lib I., c. 8. n. 52, PL XVI, 202).

Az evangéliumban is megtalálhatjuk azt a „logikát”, amely érzékelteti: nem egy szubjektív meglátás az, hogy az engedelmesség, a tulajdon nélkülség (szegénység) és a tisztaság hármass fogadalma maga Krisztus. Szent János evangéliumában a következőket olvassuk: *Addig járjatok, amíg van világosságtok* és néhány verssel később: *Világossággul jöttem a világba* (Jn 12,35.46). Mintha Jézus ezzel azt mondaná: a világosság, amelyben járnotok kell, én vagyok. Tehát ő az, aki bennünk engedelmes, szegény és tiszta. A szerzetesnek nem a fogadalmak betűiben kell élnie és járnia, hanem Krisztus engedelmességében, szegénységében és szüzességében. Csak így élheti hűségben és szabadon fogadalmainak „részleteit” is.



Így beszélhetünk a tisztaság fogadalma helyett a szüzesség fogadalmáról, hiszen – látjuk – annak nem biológiai, hanem egészen spirituális vetülete van. *Semmit se tartatok tehát vissza magatokból magatoknak, hogy egészen visszafogadjon benneteket az, aki egészen odaadja önmagát nektek* (LREnd 29).

Klára életében és írásaiban letisztultan láthatjuk, hogyan vált egészen sajátjává és hogyan bontakozott ki benne eredeti módon az a kinyilatkoztatás, amelyet Ferenc kapott az Úrtól. Ismét egy leveléből idézünk:

Most már világos számokra – az Isten kegyelméből –, hogy a teremtmények közül a legértékesebb a hívő ember lelke, mely nagyobb, mint az ég, mivel az ég az összes teremtményekkel egyetemben sem képes befogadni a Teremtőt; egyes-egyedül a hívő ember lelke méltó hajlék és szállás számára, mégpedig a szeretet címén, melyet az istentelenek nélkülöznek. Az Igazság mondja: „Aki szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja, szeretni fogom őt én is, hozzá megyünk és benne fogunk lakni”. Amint tehát a szüzek dicsőséges Szüze testében hordozta őt, azonképpen nem kétséges, hogy lelkileg te is állandóan tiszta és szűzies testedben hordhatod őt, ha alázatosságának és még inkább szegénységének nyomdokait követed. Hiszen benne Azt öleled, aki téged és az egész mindenséget magához ölelve tartja; Azt birtoklod, akihez a világ minden más, mulandó javánál erősebben kell ragaszkodnod (3LÁgn 21–26).

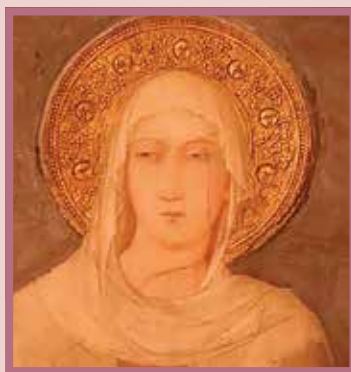
Klára, a Szentháromság bennünk lakásának misztériumát fogalmazva meg, tulajdonképpen a fogadalmak megélésének kulcsát adja át. Szűz Mária, az Atya leánya és szolgálója, a Szentlélek jegyese, a Fiú anyja áll ikonként a nővérek előtt, hogy benne lássák, értsék meg és éljék identitásukat. Fentebb már beszéltünk arról, hogy sem Szent Ferenc, sem Szent Klára nem adott tételes tanítást a hármass fogadalmáról. Klárának ez a szövege viszont pontosan azt írja le, hogy a szegény (a teremtmény) hogyan egyesülhet a Szegénnyel (az Isten Fiával), a szűz hogyan válik eggyé a Szűzzel.



Amint Isten Fia egészen szegénnyé lett érte és benne, úgy válik jegyese is azzá, hogy ezáltal szegény szűzként ölelhesse a Szegény Szűzet, Krisztust (vö. 2LÁgn 18).

Feltűnő az idézetben a birtoklás említése, amely idegenül hangozhat a fölséges szegénységet követő Klára szájából, és a szöveg corpusában is furcsának tűnhet. Mégis mind Ferenc, mind Klára – éppen a teljes szegénységet hirdetve – beszél a birtoklásról. Ugyanis az egyetlen, amit szegényként birtokolniuk kell, az a Szentlélek. Hogyan történik ez? – kérdezhetjük. Ugyanebben a levélben olvassuk: *Helyezd el elmédet az örökkévalóság tükrén, helyezd el lelkedet a dicsőség ragyogásában, helyezd el szívedet az isteni lényeg*

képmásán, és a szemlélődés által teljesen alakulj át magában az istenség képmásában, hogy magad is átérezd, amit [Isten] barátai átéreznek, megízlelvén azt az elrejtett édességet, melyet maga Isten kezdettől fogva tartogatott az öt szeretőknek (3LÁgn 12–14). A teljes Szentháromság lesz övé. Akinek az élete Istennek van szentelve, az tudja, hogy az Úr semmit sem tartogat, semmit sem ad pusztán az ő számára, hanem mindazt, amit kap, a világért, a lelkekért kapja és éli, nekik adja át. Nem szimbolikus anyaságról van szó, hanem nagyon is valóságosan szüli a szűz Krisztust e világra, a lelkeket pedig Istennek. Szüzessége lelki anyaságra hívja... Mivel szűz, ezért anya... Anyaságában pedig szűz.



LEHETETLEN KÜLDETÉS VAGY ÉLTETŐ SZABADSÁG? A TISZTASÁGI FOGADALOM MEGÉLÉSE A MAI VILÁGBAN

Tényleg nem lehet felesége? – De legalább barátnője lehet, nem? – Atya már szexelt? – Nem hiányzik, hogy saját családja legyen? – Nem nehéz? Ilyen és ehhez hasonló – voltaképp egyáltalán nem botrányos – kérdések hol cizelláltabban, hol még inkább pragmatikus szókimondással előfordulnak, legalábbis előfordulhatnak egy szerzetes életében.
Férfi szerzetesként írom ezeket a sorokat, de amennyire tudom, a szerzetesnővérek is kapnak hasonlókat. Olyan kérdések is felmerülhetnek, mint: Egyáltalán „normális” ez, nem a személy elfojtása, nem megfosztás a „teljes élet” lehetőségétől? Egyáltalán miért jó?
Vagy: A közelmúlt egyházi botrányait hallva nem képmutatás önmegtartóztató életről papolni? – Berhidai Piusz ferences tartományfőnök írása.

Elkötelezett világi hívek talán a fentieknél szebben és mélyebben fogalmazzák meg kérdésüket, de általánosan igaz, hogy a tisztasági fogadalommal kapcsolatban felmerül nemcsak a „miért?”, hanem a „hogyan?” kérdése is.

A „miért?”-re – tudniillik arra a kérdésre, hogy miért lesz valaki szerzetes – mintha gyakrabban hallanánk vagy könnyebben mondanánk szép és hiteles válaszokat. Megérintő tanúságtételek szólnak meghívásról, a Jóisten megszólító hangjáról és vonzásáról, ahogy logikus teológiai gondolatmenetek írják le (ha nem is maradéktalanul) azt is, hogy mi az alapja és miért van értelme egy olyan elköteleződésnek, amelynek része az egész életre szóló „tisztaság”. Megjegyzem, van, akit már az elnevezés is bosszant: *Mi az, hogy szerzetesi tisztaság? Talán a házasságban élők egész életre szóló kapcsolata nem lehet tiszta? Mintha a szerzetesek büntetlenek lennének...* Valóban, a házastársi kapcsolat is tiszta és szent, a szerzetesek pedig valóban nem büntelenek. Olyannyira, hogy a regulák és élet-szabályok többsége számol is a hibázás, a bűn vagy akár a botrány lehetőségével és meghagyásokat ad a kezelésükre, a bűnbánat és a büntetés módjára. De a tisztaság (*castitas*) evangéliumi tanácsa elsősorban nem morális kategória, hanem a szerzetesi életforma egész személyt átfogó velejárója, „az osztatlan szív jele”, „önmegtartóztató” és Isten kizárólagos szeretetében „átadott élet”.

Mindez persze nem válasz arra, hogy *hogyan lehet megélni?* Márpedig ez a kérdés nem kerülhető meg, elsősorban akkor, ha szerzetesként gondolkodik róla valaki, de akkor sem, ha világi hívőként (hovatovább anyjaként, apjaként, édestestvéreként annak a fiatalnak, aki bejelenti, hogy szerzetes akar lenni). Ráadásul ma ez a „hogyan?” akár így is megfogalmazódik: reálisan megélhető-e egész életen át tartó szexuális önmegtartóztatás egy erősen szexualizált kultúrában?

Ma azt látjuk, hogy folyamatosan ki vagyunk téve érzelmi ingereknek – média, reklám, közösségi oldalak stb. –, hogy egy nagyjából rendezett életvitelű keresztény is napi szinten küzd azzal, hogy



**BERHIDAI PIUSZ
FERENCES TARTOMÁNYFŐNÖK**

ne szóródjék szét az ideje és az energiája a felé irányuló elvárások közepette, a ráömlő információ- és ingeráradatban, ami eltömi külső érzékeit, süketé teszi belső hallását és elfojtja legbelső, Istent éhező-szomjazó vágyát. Ha viszont azt állítjuk, hogy a szerzetesi tisztaság egy ma már nem élhető életforma, akkor ezzel együtt kimondtuk a házasságról, sőt, minden egyéb – alkalminál hosszabb – párkapcsolatról is, hogy lehetetlen.

Az evangélium szerint azonban Jézus éppen arra akarja felnyitni a szemünket, hogy lehetséges, sőt, az emberi személy csak önmaga odaajándékozásával képes kibontakozni (vö. *Gaudium et spes*, 24). Ennek befogadásához meg kell fordítani szemléletmódunkat, egész gondolkodásmódunkat és magatartásunkat a Teremtő szándéka szerint – erről tanítva Jézus egyértelműen és félreérthetetlenül idézi a Teremtés könyvét (*a kettő egy testté lesz*; vö. Mt 19,4–6). És még ha a tanítványok arra a szomorú következtetésre jutnak is, hogy *ha így áll a dolog, akkor nem érdemes megházasodni* (Mt 19,10), Jézus nem hagyja jóvá ezt a peszsimizmust. Nem véletlen, hogy – az evangélista szerint – a házasság kapcsolat valódi értelméről szólva beszél arról a másik életállapotról is, amelyben valaki a mennyek országáért önként lemond a házasságról.

Ha viszont a szerzetesi tisztaság lehetséges, sőt, evangéliumi tanács és olyan életállapot, amire maga az Úr hív, akkor hogyan lehet megélni?

Emberségünket nem megkerülve, hanem elfogadva

Testi mivoltunk, a vágyainkkal és az érzelmi életünkkel együtt, nem járulékos probléma, hanem személyiségünk része, amivel az Úrnak terve van. Ezért ahhoz, hogy szeretetből és szabadon oda tudjuk adni, előbb el kell fogadnunk – ezért kihagyhatatlan feladat az önismeret. Aludni, enni, inni, egy rendezett életvitelre törekedni az aktivitás és pihenés egészséges váltakozásával és általában is, a határainkat és testi-lelki korlátainkat kiismerni – mindez terem-



tett mivoltunkból következnek. Ahogy az intimitásra való vágyunk és a szexualitásunk is. Ugyanakkor a szexualitásunkra is igaz, hogy ha emberek vagyunk, akkor nincs olyan, hogy „csak szex”, mert összefügg nemcsak testi, hanem szellemi és érzelmi életünkkel is, és szexualitásunk megélésének is több szintje van. Ahogy Jézus sem redukálta pl. a szexualitás helytelen megélésének egyik formáját, nevezetesen a házasságtörést csak a szexuális testi együttlétre, hanem összefüggésben látta a szívünk, vagyis személyiségünk motivációival (vö. Mt 5,28).

Ezenkívül emberi mivoltom nem egy lezárt, statikus valóság: alakulok, változom; nemcsak az idő múlásával, hanem új helyzetek, körülmények, különböző hatások és – ha hívőként tekintek magamra – a mindezeket át és mindezeket felül ható kegyelem révén. Ha vizont testi, szellemi és lelki világunkat, nem változtalan, akkor a tisztaságom megélése sem statikus, nem lezárt, nem egy mozdulatlan szentképbe foglalható eszmény, ezért soha nem is



tekinthetek rá úgy, mint egy „megoldott feladatra” – ahogy a házas ember sem tekinthet saját párkapcsolatára úgy, hogy „akkor ez most már kész”. Úton vagyunk, s ezen az úton a tisztaságunk megélésének is hol ez, hol az a szempontja lesz fontos, hol így, hol úgy érinti testi, szellemi vagy lelki világunkat, s mindig újra rá kell találnunk a tisztaság megélésének hogyanjára.

Kapcsolatokban élve – közösséget építve és közösség által megtartva

Isten személyesen nevéen szólítja, akit meghív – lásd a próféták meghívástörténeteit. Jézus személyesen odafordult azokhoz, akiket szorosabb követésére hívott. A másakra nyitottan letünk megeremtve, és ez a másik lehet az egyszerre immanens és transzcendens Szeretet-Isten is, aki ugyanakkor „nem más” (vö. Cusanus: *De non aliud*). Függetlenül attól, hogy ki milyen alkat, introvertált vagy extrovertált inkább, mindenképpen olyan személy, aki kapcsolatokban tud növekedni. Ezért a találkozás, a különböző közösségekben való jelenlét – szabadon vállalva és a tevékeny szeretetre törekedve – minden szerzetesi élet, s azon belül a tisztaság megtartásának feltétele. Aki valós találkozásokban megtapasztalja a másikat és önmagát, az kevésbé lesz kiszolgáltatva a fantáziáinak, illúzióinak, kevésbé válik önmaga kiszolgálóvá a fantáziáinak, illúzióinak, kevésbé válik önmaga mércéjévé. Márpedig ez utóbbiak egy olyan utat jelölnek ki, amelyen az ember kezd elszakadni a valóságtól, ez pedig az Istentől való elszakadást is jelenti. Nem véletlen, hogy még a remeteéle-



tet fogadó krisztushívó is, aki nem közösségben él, püspökének fogad engedelmességet, előtte mondja ki igenjét Isten hívására. Enélkül félt, hogy megmaradna csak – egyébként tiszteletet érdemlő – spirituális keresőnek, aki saját maga számára bármikor felülírhatja saját maga szabályait (akár a tisztaság terén is). A szerzetesség elnevezése a keresztény hagyományban *koinobion* – ami a *koinosz biosz* („közös élet”) szavakból ered...

Ezért aki tisztaságot fogad, nem valamiféle hermetikusan elzárt és steril világot teremt magában vagy maga körül az emberi kapcsolataiban, megéli ugyanakkor, hogy miután tisztaságot fogadott, a másik emberhez való viszonyulását meghatározza és átszínezi az Istenhez tartozás. A családi vagy baráti kapcsolataiban és a szerzetesi közösségében éppúgy, mint az érzelmi világát megmozgató találkozásokban, amikor szimpátiát vagy akár szexuális vonzalmat, netán szerelmet érez egy másik ember iránt. Persze ha vannak is valós és éltető kapcsolataim és elméletben tudom, hogy mi a hivatásom, akkor sem vagyok megmentve a kísértésektől vagy a magam tisztátalan vágyaitól, bensőm rendezetlenségeitől. A sivatagi atyák bölcsessége szerint van a kísértésnek az a fajtája, amellyel nem szemtől szemben kell felvenni a lelki küzdelmet, hanem úgy, hogy (akár konkrétan) elfutunk – *in fuga salus: a menekülésben az üdvösség*. Ez érvényes minden olyan helyzetre, amelyben a bizalmassághoz kétértelműség társul beszédben, gesztusokban, ahol



az érzelmi túlfűtöttség miatt az akarat és az értelem már nem oszt, nem szoroz vagy az olyan környezetre, ahol a vágyat tudatosan ingerlik, ilyen pl. a virtuális világ. Ilyenkor valóban jobb kiszállni, friss levegőt szívni, hideg zuhanyt venni vagy munka után nézni, szeretetszolgálatot végezni. Kijózanító lehet ilyen helyzetben tisztába tenni egy beteget vagy akár csak ételt osztani a rászorulóknak. Azonban bármennyire hatékony megoldás is bizonyos helyzetekben az „in fuga salus”, soha sem jelentheti a személy általános elszigetelődését, izolálódását.



Két fontos támpont mindig marad a tisztasági fogadalom megtartását illető kérdések, nehézségek vagy az egészen személyes tapasztalatok megéléséhez és megfontolásához: a rendszeres gyónás és szentáldozás, valamint a lelkiezetői kísérés. Ezek ugyanis megmentik a szerzetest saját magától.

Értelmes munkát végezve

A társadalmunkat aktivizmus határozza meg. Általában „nincs időnk”, mert folyton problémákat kell megoldanunk, ezért munkára és szabadidőre – újabban „énidőre” – osztjuk az életünket. Ez sajnos úgy is rögzül némelyekben, mint egy olyan illuzórikus életfelfogás, amely egyáltalán nem evangéliumi, és ha szerzetesről van szó, a tisztasági fogadalom megélésére is hatással van. Szükséges, hogy legyen olyan tevékenység az életemben, ami értelmes, amelyben legalább annyira szabad vagyok – minden kötöttsége ellenére –, mint az ún. énidőben. Ez utóbbira csak annyiban van szükségem, amennyiben a zajból való visszavonulást, az önreflexiót, a csend kegyelmének (!) megélését, a bensőm levegőhöz jutását jelenti a magányban – és nem Isten nélkül. Nem feltétlenül kell minden ilyen magányban istenes dolgokkal foglalkozni, de bármit teszek, tegyessem Isten jelenlétében.

Van, hogy megadatik, hogy az adott szolgálatunk értelmes munka, amit lélekkel tudunk végezni és örömlünket leljük benne, ám az is megtörténhet, hogy sem a hasznát, sem az értelmét nem látjuk. Ilyenkor a munka lelketlenné válik, és ha nem találom meg az értelmét, sőt, ha nincs más olyan pozitív tevékenység sem az életemben, amelyben hűséggel és odaadással tudok jelen lenni, akkor félt, hogy idő előtt kimerülök vagy olyan helyen keresem az értelmet és az örömet, ami eltávolít önmagamtól és Istentől.

Ne éheztessem a belső embert!

Mivel a tisztasági fogadalom létjogosultsága Istenben van, hit nélkül élehetetlen. A hit azonban szintén nem egy automatikus és változatlan adottság, ezért szükséges, hogy ápoljuk, tápláljuk. A hitben egész valónk kerül tudatos és szabad kapcsolatba Istennel, ezért a hitem táplálása az akarat, értelem és érzelmi világomat is érinti. A szentégi élet rendszeres gyakorlásáról és a lelki kísérésről már szó esett. Ezek mellett az aszkézis az élet kihagyhatatlan része, mert a szabad akaratot edzi és hozza formába. Az az akarat, amelyik soha nincs megfeszítve, elernyed és meggyengül, az az akarat viszont, amelyik folyamatosan túlfeszített állapotban van, egyszer csak megtörik.



Mai, aktivizmussal és ingeráradattal terhelt világunkban a szemünk előtt villódzó monitorok és kijelzők másodpercenként új igényeket generálnak az agyunkban, amelyekre az akaratunknak folyton válaszolnia kell (nem egyszer ellenállnia), így könnyen túlterheltté válik. Ebben a helyzetben éppen annak gyakorlása válik fontossá, hogy pihenőt adjunk akaratunknak, megengedve pl. a csendet, az ingerszegény környezetet, a monoton tevékenységet (mint amilyen az egyszerű fizikai munka vagy a sport). A szabad akaratunk edzése – önmegtagadással, a munkához vagy az imádsághoz való hűséggel,



a fizikai, szellemi és lelki próbatételek vállalásával, ugyanakkor a határaink kiismerésével és tiszteletben tartásával – része annak a formálódásnak, amely során egyre inkább képessé válunk osztatlan és tiszta szívvel élni.

Hasonlóképpen nem mellékes kérdés, hogy értelmi és érzelmi világomat mivel táplálom, mit engedek be érzékszerveimen keresztül a lelkembe. A tanulás, olvasás, gondolkodás, valamint a kultúra, a természeti vagy a művészeti szépre megnyíló figyelem művelése olyan szellemi aktivitás, amely belülről formál és megment attól, hogy az algoritmusoktól vezérelt termékek passzív fogyasztója legyek. A hitem tápláléka a teológia művelése is, adottságaim és lehetőségeim szerint. Nem véletlen, hogy a zsolozsma – főképp az olvasmányos imaóra – a Szentírásból és az egyházatyák tanításából vett részletekkel éppen azt szolgálja, hogy értelmem és szívem odaforduljon Isten felé.

Eljutni az őszinteségtől az igazságig – virrasztva az imádságban

A fenti sorokban igyekeztem gyakorlati oldalról megközelíteni a tisztasági fogadalmat. Szándékosan a végére hagytam azt a mozzanatot, ami bár a legfontosabb, túl könnyen elintézhető annyival, hogy „hát ez magától értetődik”. Az imádságról van szó. Valójában soha nem magától értetődő, és többet jelent, mint bizonyos idő ráfordítását vallásos szokásokra. A megszentelt életet élő ember kizárólagos kapcsolatban van Istennel. Ennek belső életére és külső megnyilvánulásaira is fontos vonatkozásai vannak. Az urát váró virrasztó szolga vagy a vőlegényt váró szűzek evangéliumi képe jól leírja azt az egész embert meghatározó helyzetet, ami a szerzetes. Virraszt. Várakozik. És mint ilyen, léteben mindig a Másikra utal, akit vár. Az imádság nem feltétlenül csak a begyakorolt imákat és imamódokat jelenti. Sokkal inkább egy póre odaállást az Úr elé – lesz, ami lesz. Őszinteséget elsősorban Vele és önmagunkkal.

Assisi Szent Ferenc egy alkalommal, amikor télvíz idején küzdött a tisztaság elleni kísértésekkel, egyszer fogta magát, kiment a cellájából és ruhátlanul a hóba vetette magát, majd a hóból kis figurákat formázott, mondván: ez a nagyobb a feleséged, ezek a kisebbek a fiaitok és leányaitok, ezekről kell gondoskodnod, őket kell ruháznod, etetned és melegítened. Az egyszerre drámai és ironikus történet tanulsága többek között az, hogy az Isten színe előtti őszinteség valódi, szinte kíméletlen szembenézést jelent önmagunkkal, vágyainkkal, illetve az, hogy az imádságban, egyedül Istennel van esélyünk arra, hogy ne csak őszinték legyünk – megélve és kifejezve érzelmeinket –, hanem az őszinteségtől eljussunk az igazságig is: felismerjük és megéljük valódi identitásunkat és hivatásunkat.



Az Istennek Szentelt Szüzek

Virgo consecrata – így nevezik azokat a szüzi életet élő nőket, akik ezt az életformát a püspök kezébe tett fogadalommal vállalják, de nem tagjai szerzetesközösségeknek. Az ő lelkiségükről, élethivatásukról olvashatunk a következőkben Víz Ágnes OCV írásában.

Bár úgy tűnhet, hogy az elmúlt évtizedekben az Istennek szentelt élet egy új formája jelent meg az egyházban, valójában pontosan az ellenkezője igaz. A megszentelt szüzesség az Istennek szentelt élet egyik legősibb formája, amely sok évszázad után a mai korban tér vissza az egyház életébe, és újult erővel keresi és találja meg helyét az elkötelezetten élő hívők közösségében. Ha modernnek és időse-rűnek érezzük ezt az életformát, az azért van, mert korunkban a történelem során egyedülálló módon minden körülmény adott ahhoz, hogy nők önállóan és önrendelkező módon éljenek, életüket minden egzisztenciális kényszer nélkül, kizárólagosan benső indítatásukat követve, saját szándékaik szerint éljék. Korunkban a nőknek joguk és lehetőségük van testi, lelki és szellemi erejüket, anyagi forrásaikat teljességgel Isten szolgálatába állítani, Krisztus jegyeseként prófétai és eszkatologikus jelentőségű szüzi életükkel jelen lenni a világban.

A megszentelt szűz (*virgo consecrata*) a világban önállóan vagy születési családjá körében él, dolgozik az egyéni tehetségének és elhivatottságának megfelelő tanult szakmájában, megjelenése külső jelekben általában alig tér el a többi emberétől. A megszentelt szűz saját karizmáját követve – mint a só az ételben (Mt 5,13) vagy mint a kovász a tésztában (Mt 13,33) – van jelen a földi társadalomban. Életének célja, hogy szolgálata által az emberiség egyre inkább elnyerje igazi, zamatos „ízét”, vagyis munkájával az Isten Országá



VÍZ ÁGNES OCV

eljövetelét elősegítse, egyre nyilvánvalóbban megjelenítse.

A megszentelt szüzesség a történelem során

A szüzek rendjét nem egyetlen szent alapította, hanem az egyházon belül egyes nőkben megjelenő benső igényt követve, mintegy „magától” keletkezett. Már a korai egyházban létezett a szüzek rendje, ami a házassággal egyenrangú, önálló és végleges életállapotot jelentett. A megszentelt szüzek továbbra is a családjuk körében éltek és a helyi egyház életében vettek részt. A későbbi évszázadokban a monasztikus szerzetesrendek kialakulásával az a tendencia lett jellemző, hogy a megszentelt életre hivatást kapott nőktől megkövetelték a monostori életet és a konsekráció szertartását összekötötték a hármas fogadalom letételével. Ennek következtében a 9–10. századra a szüzek megszentelésének szertartása a világban élő

nők számára eltűnt a gyakorlatból. A II. Vatikáni Zsinat engedélyezte újra a szüzek konsekrációját; 1970-ben hagyták jóvá a megújított szertartást, és ekkor indult el a szüzek rendjének felvirágozása, ami ma a szemünk előtt zajlik.

Az Istennek szentelt szüzek életállapota

A szűznek, aki a szüzek rendjébe hivatást érez és oda felvételt kíván nyerni, a megyéspüspökét kell megkeresnie. A püspök a jelölt számára kijelöl a megszentelt szüzek közül egyet, hogy a felkészülési idő egy-két éve alatt megismertesse őt a Megszentelt Szüzek Rendje (*Ordo Virginis*) szabályaival, életével, lelkiségével, bevezesse a szüzek közösségébe és lelki kíséreként mellette legyen a konsekráció szertartásáig. A konsekráció szertartását a megyéspüspök végzi, ennek során a megszentelt szűz megkapja a jegyesi lefoglaltságot jelképező gyűrűt, esetleg fátylat, valamint a zsolozsmáskönyvet – kötelessége imádkozni a zsolozsmát egységben az Egyházzal a világ üdvösségeért. A megszentelt szűz a megyéspüspökének tartozik enge-



delmességgel, valamint évenkénti beszámolási kötelezettséggel az életéről és benső, lelki előrehaladásáról, esetleges nehézségeiről. A megszentelt szűz a szüzek rendjébe való felvétele után megmarad korábbi életkörülményei között, folytatja eredeti foglalkozását és a helyi egyházban tevékenykedik.

Az Istennek szentelt szüzek lelkisége

A konsekráció liturgiájában a jelölt ezeket a szavakat mondja: *életemben úgy vágyom törekedni a szeretet tökéletességére, hogy a Boldogságos Szűz Mária szüzességét követve a mennyei dicsőséget előre hirdessem, és annak jelévé váljak az Egyházban.*



A szüzesség mint végleges életállapot profetikus jellegű abban az értelemben, hogy túlmutat a földi élet valóságán. Isten az embernek általánosan azt a hivatást adta, hogy a házasságban és a családi életben találja meg boldogságát, bontakoztassa ki erejét és tehetségét, így építse Isten Országát. A megszentelt szüzességre meghívottak a házasságra és családi életre vonatkozó általános emberi küldetésből mintegy „kimaradnak”, mivel őket Krisztus-jegyességük bensőleg teljességgel lefoglalja. A házasság misztériuma azonban, vagyis a kizárólagos önátadás, valamint az élet továbbadása a megszentelt szüzek életében is jelen van, nem testi, hanem lelki értelemben. A megszentelt szüzek önátadása a végleges Krisztus-jegyességük, az élet továbbadása pedig szolgálatuk felajánlása által történik az Egyház javára a világ üdvösségeért. A szüzek életében a házasság és a család fizikai hiánya arra a láthatatlan valóságra mutat rá, amely a földi élet után minden üdvözült számára jelenvalóvá lesz.

A konsekrációs imádságban a püspök ezeket a szavakat mondja: *Néhány híved számára azonban fenntartottál egy különleges adományt, amely irgalmad forrásából született. Az örök bölcsesség fényénél megértetted velük, hogy miközben*

érintetlenül megmarad a házasság értéke és tisztessége, amelyet kezdet-től fogva áldásod kísért a Gondviselés tervében, szükség van szüzekre, akik noha lemondanak a házasságról, mégis birtokolják annak misztériumát.

A szüzesség eszkatologikus jellegét abban találjuk, hogy a jegyesi lefoglaltság kizárólagos Krisztushoz tartozása a megszentelt szüzek életét teljességgel kitölti, és magában hordozza, mintegy elővételezi az eljövendő örök élet végleges és teljes Istenben való létét. Mint ahogy ugyancsak a konsekrációs imádságban mondja a püspök: *A szeretet tüzeben égve semmit ne helyezzenek elébe a te szeretetednek [...] Urunk, mivel egyedül téged választottak mindenk felett...*



MINDEN HIVATÁS A SZERETETBEN GYÖKEREZIK

Február 27-én helyezzük el a főoltár ereklyetartó szekrényében Boldog Zdenka nővér ereklyéjét, akinek sírja Pozsonypüspökiben található és akit vértanúként avatott boldoggá 2003-ban Szent II. János Pál pápa. Életrajzát rövid összefoglalását olvashatjuk a következőkben.

Boldog Zdenka nővér, Cecília Schelingová 1916. december 25-én született Kriván (ma: Krivá) az alsókubini (ma Dolný Kubín) járásban. Diákéveit 1929-től a Keresztes Nővérek iskolájában töltötte. 1931-ben kérte felvételét a Szent Keresztről Nevezett Irgalmas Nővérek rendjébe.

EMBER, AKI VÁGYOTT A SZERETET SZOLGÁLATÁRA

1937. január 30-án tett ünnepélyes fogadalmat. Ezt követően kórházakban tevékenykedett: a homonnai (ma: Humenné) kórházban, ahol betegápoló nővér lett, majd a pozsonyi Állami Kórházban, ott röntgenasszisztensként dolgozott.

NŐ, AKI MÁSOKÉRT ÉLT

Štefan Košťál atyát fogolyként, intenzív vallatás után vitték be kórházi kezelésre, mivel az 1950-es években Pozsonyban nem jelöltek ki külön kórházat a rabok számára, hanem a többi beteggel egy kórteremben feküdtek, 24 órás őrizet alatt. Rossz egészségi állapota ellenére az 1952. február 19–20-i éjszaka alatt Štefan Košťál eltűnt a kórházból. Emiatt feszült lett a légkör az örök között, az idősebbek kritizálták a kevésbé tapasztalt, fiatalabb társaikat – mondván, az eltűnt fogoly rájuk volt bízva –, ami arra sarkallta a 25 éves őrt, Štefan Hrdlicát, aki három hónapja volt szolgálatban,



hogy felderítse az eltűnés okát. Elment a titkosrendőrségre és bejelentette szándékát, majd elfogadta segítségüket. A titkosrendőrség gonosz játékba kezdett Zdenka nővérral: Štefan Sandtner atya nevében leveleket írtak neki, hogy információkat szerezzenek tőle. A válaszlevelek azonban nem jutottak el Štefan Sandtner kezébe, hanem Štefan Hrdlica közvetítésével a hatóságokhoz kerültek. Később ez a dokumentumcsoport lett a bi-

zonyíték Zdenka nővér őrizetbe vételekor.

KERESZTES NŐVÉR, AKINEK ÁLDOZATA SZABADSÁGOT HOZOTT

Zdenka nővért 1952. február 29-én letartóztatták, amit a titkosrendőrség kegyetlen kihallgatásai követek, a fizikai terror minden módszerével. A kihallgatás során a titkosrendőrség célja az volt, hogy kiderítse mindazoknak a nevét, akik segítettek a szökésben, és főleg, hogy megtudja, hol rejtőzködik Košťál atya. 1952. június 17-én a bíróság ítéletet hirdetett Zdenka nővér, Cecília Schelingová ügyében, 12 év szabadságvesztés és állampolgári jogainak elvesztése volt a büntetés. A börtönben a kegyetlen bánásmód következtében súlyosan megbetegedett, mellrákja lett, egészségi állapota folyamatosan romlott.

BOLDOGOK A MEGBOCSÁTÁS ÉS A MEGBÉKÉLÉS TANÚI

1955. április 15-én a hatóságok szabadlábra helyezték azzal az indokkal, hogy nem akarunk belőle mártírt csinálni. A betegségtől fizikailag legyengülve tért vissza Pozsonyba, ahol egyik jóakarója, Apollonia Gallis – a későbbi Lujza nővér – gondoskodott róla. Zdenka nővér 1955. július 31-én halt meg a nagyszombati kórházban. 2003. szeptember 14-én Szent II. János Pál pápa avatta boldoggá Pozsonyban, 2014. február 11-én kezdődött el szenttéavatási eljárása Rómában.

Öröm, segítőkészség, alázat, egyszerűség, bensőséges imaélet, az önmagáról való lemondás és az odaadás formálták benne az istenképiséget.

Az igazságszolgáltatás, a pártállam nem úgy lépett fel, mint a gyilkosok egy csoportja, az egész apparátus törvényesnek tűnt. Amikor a bíró – jelen esetben az apám – beleegyezett, hogy csatlakozik a „gépezethez”, értelmes, lelkiismeretes emberként tudnia kellett, hogy meg kell majd fizetnie az árát. Talán behúzták abba az ügybe és már túl késő volt, hogy kilépjen belőle. Otthagytam a bíróságot, valójában elbocsátották. Ez azt jelentette, hogy lefokozták. Megtette, amit elvártak tőle, és mehetett. Ez 1954-ben történt. Nyugdíjba küldték, mintha beteg lett volna.

Apám élete párhuzamos volt Zdenka imáival. Zdenka nővér a maga nevében beszélt, a saját kálváriájáról. Apám többet tudott Zdenkáról, mint ő saját magáról. Apám szeme előtt zajlott az egész eset. Tudta, kiket ítél el, tudta, mennyit szenvedtek ezek az emberek. Soha nem beszélt róla. 1956-ban, amikor Magyarországon kitört a forradalom, apámat – aki magyar hazafi volt – nagyon érdekelte, milyen események zajlanak. Ez azt jelentette, hogy minden nap hallgattuk a rádiót, hogy megtudjuk, mi történik Magyarországon. Orosz tankok jöttek és harc kezdődött. Apámat – és vele a családot – mindez mélyen érintette. Apám elkezdett levelezni a kül-



földön élő régi iskolatársaival. Elítélte az orosz hadsereg beavatkozását, a forradalom elfojtását. A titkosrendőrség – mivel figyelték őt – megtudta ezt és lefoglalta a leveleket. 1959-ben bebörtönözték. Korábbi kollégái ítélték el. Amnesztiával térhetett haza 1960 májusában.

Apám térden ment a blumenthali templom (a pozsonyi dóm – a szerk. megj.) melletti kereszthez. A plébániától a keresztig és vissza – és én szégyenkeztem miatta. Mondtam neki: Apu, mit csinálsz? Mindenki ismer téged. Mit csinálsz? – Ezt kell tennem. – Ez volt a válasz: Ezt kell tennem.

Az életben a legnagyobb dolog a megbocsátás. Zdenka nővér azt mondta, megbocsátott a kínzóinak, a zsarnokoknak. Ez nem könnyű. Amikor az életét, az írásait, imáit és elmélkedéseit vizsgáljuk, azt látjuk, hogy élete az Istennel való egységen, a Jézussal való egységen alapult. Ez a Jézussal való egység adott neki bátorságot és tette képessé a megbocsátásra. Bennem nincs meg az az erő, hogy imádkozzam az ellenségeimért. A szívemben nincs akkora szeretet, mint Zdenkában volt. És azért az a szeretet, a megbocsátás és az ima az ellenségeikért, amit ő tett, emberfölötti dolog. Ez a nem normális kategóriába tartozik. A normális emberek inkább gyűlöletet és haragot éreznek. Zdenka nővérnek minden oka megvolt a haragra és a gyűlöletre, mégsem tette. Az ő szívében szeretet volt. (Korbuly Péter – Korbuly Pál, a Zdenka nővért elítélő bíró fia – visszaemlékezése)

Istenünk, te a megfeszített Krisztus iránti önzetlen szeretettel ajándékoztad meg Boldog Zdenkát, aki a betegek és a papok iránti áldozatkész szolgálatával tett erről tanúbizonyságot. Add, kérünk, hogy lelki példáján felbuzdulva mi is őszinte készséggel szolgálhassuk felebarátainkat és így nagylelkű tanúi lehessünk Fiadnak, Jézus Krisztusnak, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.



EGY RAGYOGÓ SZŰZI ÉLET

2025 őszén történt boldoggá avatása után idén március 13-án templomunkban helyezzük el Boldog Bódi Mária Magdolna ereklyéjét, akinek élete és példája ragyogó módon tárja elénk a szűzi élet gyümölcsöző voltát az egyház közösségében.
A Veszprémi Főegyházmegye összeállítását közöljük.

Bódi Mária Magdolna 1921. augusztus 8-án Szigligeten született. A keresztség szentségét augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján, a badacsonytördemici Szent Mihály-templomban Ravasz István veszprémi karkáplán szolgáltatta ki számára.

Szülei az előző évben ismerkedtek meg és találtak a Balaton partján otthont, ott kaptak munkát mint konvenciók cselédek. Az édesapa feltehetőleg a Felvidékről származott, és nem rendelkezett semmiféle személyazonosító okmánnyal. Ebben a helyzetben a szülők sem polgári, sem egyházi házasságot nem köthettek, így Magdi és két fiútestvére törvénytelen származásúnak számított. Édesapjuk nem részesült vallásos nevelésben, nem élte meg hitét, csak annyit tudott, hogy meg van keresztelve. Nyers modora és borissza természete sokszor megkeserítette a család és Magdi életét: erkölcsi és anyagi okok miatt hétszer költöztek, mindvégig a Balaton mentén. Az édesanya a rendezetlen házassága miatt nem járulhatott szentségekhez, azonban gyermekeit valóságosan nevelte, templomba és hittanra járatta, így részesülhettek az elsőáldozás és a bérmlás szentségében is.

Magdi születése után nem sokkal, 1922-ben kezdődött el a költözések hosszú sora. Rövid ideig Balatonszepezden éltek, majd a következő állomás Köveskál volt. Itt született kisebbik testvére, János. Köveskál az elemi iskolai tanulmányai során Magdi kitűnt éles eszével, szindarabokban való ügyes szereplésével, vallásosságával és a szegényekkel való törődésével. 1931. április 26-án Kővágóörsön Rott Nándor veszprémi püspök szolgáltatta ki Magdinak és két évvel idősebb féltestvérének, Gyulának a bérmlás szentségét. Szülei 1934-ben a Balatonfüzfő melletti Mára-pusztán vállaltak munkát, és ott is laktak a majorban. 1935 nyarán egy ismerősük révén Magdi két hetet Hévízen dolgozott az egyik szállóban kony-



hai kisegítőként. 1936-ban részt vett első lelkigyakorlatán, amely később hasonló események láncolatát indította el életében. 1937-ben ugyancsak egy ilyen alkalommal végezte el első életgyónását, majd Androsits István, Magdi lelkiatyja szervezett egyhetes lelkigyakorlatot a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra készülve. Ez az 1938-as alkalom volt az, amely két dologra ráébresztette, s ezáltal „megtértette” Magdit: egyrészt megértette, hogy Krisztus szeretetének megélése úgy teljesedhet ki, ha ezt a szeretetet másoknak is közvetíti, másrészt az is nyilvánvalóvá vált számára, hogy mindezt szerzetesi közösségben szeretné megélni. Egy ilyen közösségbe való belépés azonban a szülők házasságának rendezetlen állapota miatt lehetetlen volt számára.

Ekkora datálódik apostoli munkájának kezdete is, amikor a fűzfői Szívgárdába tevékenyen bekapcsolódott. Folyamatosan és aktívan részt vett az egyházközségi feladatokban. 1939-től a Nitrokémia Ipartelepek Rt. gyárában dolgozott, amely világi apostoli munkájának egyik fő színterévé vált. Kezdetben sok megpróbáltatásban, megaláztatásban volt része hite miatt, ám a Krisztus melletti folyamatos és következetes kiállásának köszönhetően később megbecsült tagja lett a gyári közösségnek. A nehézségek megerősítették hitében, és ő jobban elmélyült annak gyakorlásában. 1940-ben Mára-pusztáról Vilonyára költöztek. 1941 augusztusának végén egy péceli lelkigyakorlat után tűzte ki célul egyik társával, hogy „szentté kell lenni”, nem oltárra emelt nagy szentté, hanem csak egyszerűvé, olyanná, mint akik Krisztus törvényei szerint élnek. 1941. október 26-án, Krisztus Király ünnepén tett örök tisztasági magánfogadalmat. 1942-ben Alsódaka-pusztán lelt új otthonra a család. Ekkor Magdi már aktív egyházközségi életet élt a fűzfői oltáregyletben, a gyártelepi Mária Kongregációban és a vilonyai Szívgárdában.

December 8-án, Szűz Mária Fogantatásának ünnepén kongreganistává avatták, így már Szívgárda-csoportokat is vezethetett. 1943-ban átvette a vilonyai Szívgárda vezetését. A lakhelye és a szívgárdistái közötti távolság a legnehezebb időjárási viszonyok között sem jelentett akadályt számára, mindig megtalálta a módját, hogy tudjon velük rendszeresen foglalkozni. Még abban az évben ápolónői tanfolyamot is végzett, hogy frontszolgálatra jelentkezhesen. Célja az volt, hogy a sebesült katonáknak lelki vigaszt nyújtson és közelebb vezesse őket Krisztushoz. A Nitrokémia Ipartelepek Rt. azonban a frontszolgálatot nem engedélyezte, Magdi ugyanis a munkáját olyan lelkiismeretesen végezte, hogy a gyár a legjobb dolgozóját veszítette volna el. Második péceli lelkigyakorlata után a fiatal lány azért fohászodott Istenhez, hogy olyan halállal haljon meg, ami az ifjúságnak példát ad, hogy Krisztushoz találjon.

1944-ben az egész család Litérre, Magdi életének utolsó helyszínére költözött. Ő 1944 augusztusában a Balaton melletti Jankovich-telepen részt vett a Dolgozó Leányok Egyesületének tanfolyamán. Plébánosa kérésére a vilonyai Szívgárda vezetésével felhagyott, ugyanakkor Fűzfőn a gyártelep mellett megszervezte az első DL Egyesületet. Itt az ideiglenesen a gyárhoz vezényelt fiatal lányokkal foglalkozott, akiknek lelki támaszt és erkölcsi útmutatást nyújtott. A nyolcvan lánynak több, mint egyharmadát mentette meg az erkölcsi elzúllástól, közülük többeket buzgó kereszténnyé tett. Miután őket a gyár hazabocsátotta, Magdi Litéren szervezte meg a Dolgozó Leányok Egyesületét. Ugyanazt tanította itt, amit a Kongregációban és a Szívgárdában is. Egyénenként és közösségben is arra oktatta a lányokat, miként kell az időseket és a betegeket ellátni, látogatni, hogyan kell a téli tüzelő beszerzését megoldani. Megtanította, hogy a rászoruló családoknál,



főleg a várandós anyáknál melyek azok a területek, ahol a legnagyobb szükség van segítségre, illetve hogy számukra a babake-lengyét hogyan kell megvarrni, a szöveteiket hol lehet beszerezni.

Társaival együtt segítette a front elől menekülőket, szállást, élelmet és lelki bátorítást nyújtva nekik. Fontosnak tartotta, hogy a rászorulókat segítése nemcsak az adományokat, a segélyeket és a gondozást jelenti, hanem a lel-

kükkal való törődést is: közelebb kell őket Krisztushoz vezetni, bármilyen megpróbáltatáson mentek vagy menek is keresztül. Mindehhez elengedhetetlen a szüntelen ima – velük és értük. A földi élet küzdelmek és döntések sorozata, amelyekhez az erőt a lelki iránymutatásokból, az imából, szentségimádásból, gyónásból, szentáldozásból, szentmisehallgatásból, litániákból, ájtatosságokból lehet meríteni. Magdi 1944 decemberében végezte el utolsó életgyónását. 1945 márciusában részt vett

utolsó lelkigyakorlatán, amelyet szeretett lelkiatyja, Androsits István, akkor már herendi plébános tartott. 1945. március 23-án szeretetszolgálatot végzett, mint más egyéb napokon, beteget látogatott, a ház körüli teendőkkel foglalkozkodott, majd délután az óvóhely előtt várandós anyáknak babakelengyét varrt. Munkáját meg-megszakította, hogy társaival egy-egy tized rózsafüzért elmondjanak. Délután négy óra körül jelent meg két szovjet katona az óvóhely előtt, az egyikük Magdit a bunker belseje felé parancsolta, hogy erkölcstelen tettet véghez vigye. Miután a katona utánament, küzdelem hangjai hallatszottak, majd Magdi, kijutva a bunkerből, menekülésre szólította fel a társait, akik rohanni kezdtek. Szeme alatt véres sebbel a férfiaságában megsértett szovjet katona is kitántorgott az óvóhelyről, és pisztolyával azonnal célba vette a lányt. A második lövés után Magdi felkiáltott: *Uram, Királyom! Végy magadhoz!* Ezek voltak az utolsó szavai. A végzetes lövés a Krisztust szerető szívét tépte szét.



ISTEN SZEGÉNYKÉJE ÉS A KEGYELMEK BŐSÉGE

XIV. Leó pápa 2027. január 10-ig búcsúkiáltásokat adott mindazoknak, akik bizonyos feltételek teljesítése mellett bekapcsolódnak az Assisi Szent Ferenc halálának emlékére meghirdetett jubileumi évbe.

Így illő, hogy feltegyük a kérdést: mi e pápai rendelkezés üzenete és a búcsúnyerés helye a ferences lelkiségben? Erre keresi a választ Kálmán Peregrin a ferences jubileumi év búcsújáról szóló összefoglalójában.

Assisi Szent Ferencet a katolikus egyház határain túl, az ökumenikus mozgalomtól a természetvédőkig sokan méltatják, ám kevesen gondolnak arra, hogy a búcsúnyerés ma ismert formái is alapvetően neki köszönhetők. Amikor ugyanis azt látta, hogy Assisi szegényei nem tudnak a Szentföldre vagy akár csak Rómába elzarándokolni, 1216 júliusában azzal a kéréssel fordult az éppen Perugiában nyaraló III. Honorius pápához, hogy mindenkinek, aki az Assisi határában lévő Porciunkula kápolnába lép és meggyónta bűneit, a bűnök következményeként járó ideigtartó büntetése is elengedést nyerjenek. Érdekesség, hogy a búcsúnyerés feltételei közé e ferenci kérés után került be a szentgyónás elvégzése, illetve hogy később Szent Ferenc ezen intuícója alapján terjesztette ki az egyház a lokális búcsúünnepekre a különböző búcsúkiáltásokat, hogy a kegyelem e forrása ne csupán a legnagyobb zarándokhelyeken, hanem a helyi egyházakban is elérhetővé váljon minél többek számára. A most kiadott dekrétum éppen



ezért párhuzamot von Péter akkori és jelenlegi utóda között, jelezve, hogy Leó pápa, mint a hit és öröm szolgája vállalja III. Honorius örökségének folytatását.

De lépünk be lélekben mi is az Assisi határában álló Porciunkula kápolnába, mert így a búcsúnyerés lelkiségéhez jutunk közelebb. Ha ugyanis feltekintünk az oltárképre, ott a többi nagy szerzetesatyánál is szereplő történetet látjuk: Ferenc a testi kísértésben a tövisbokorba veti magát, mögötte pedig egy sárkunyó látható, majd amikor a Poverello kiállja a kísértést, ez a kunyhó *domus aureává* lesz, a megújult egyház képé alakul át. Ferenc ezután a Föltámadottnak ajánlja érdemei rózsáját, aki a Szűzanya közvetítése és a pápa kihirdetése által Isten népének rendelkezésére bocsátja azokat. XVI. Benedek pápa – aki korunk pápai közül legmélyebben ismerte a ferences lelkiséget – ennek kapcsán jegyezte meg, hogy kapcsolatok által nyerünk kegyelmeket, mert amikor valaki teljesíti a búcsúnyerés feltételeit, gyarapítja a szentek erényeinek sokaságát és ő maga is merít ebből a bőségtárból, azaz az érdemszerzéssel továbbsozjuk a szentek érdemeiből szőtt fehér ruhát (vö. Jel 19,8), amibe más beleöltözhözhet, de aminek mi is részesei leszünk ennek folyamatában. A szegények iránt érzett szolidaritás és az égiekkel megélt egység azután odafordította az egyház figyelmét a tisztítótűzben szenvedő lelkék felé, akik helyett az élők le akarták vezekelni azt, amit ők már nem tudtak, így teljesítve a páli felismerést: *Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az egyháznak javára* (Kol 1,24).

Ennek a helyettesítő áldozatnak tehát biblikus gyökerei vannak, a bűnökkel

járó büntetéseknek a szentek érdemei alapján való elengedése pedig a korai keresztény gyakorlatra vezethető vissza. Amikor ugyanis a keresztényülözések enyhültével visszatért hittagadók hosszabb időre szóló penitenciát kaptak, gyakran előfordult, hogy a vezeklést még nem teljesítették, de már újabb üldözéssel találták szembe magukat, amiben a helytálláshoz viszont nagy segítség a kegyelmi egység megszilárdítása. Ilyen helyzetekben az egyház előjáróihoz fordultak: engedjék el vezeklésüket; a hitükért megkínzottaktól pedig azt kérték: imádkozzanak értük, hogy az ő érdemeikre való tekintettel Isten és az egyház oldja fel a bűnnel járó büntetés klauzúráját. Ez alapozta meg a búcsúnyerés, az érdemszerzés teológiáját és gyakorlatát, Assisi szegényének nagyhatású intuícóját. A búcsúnyeréssel tehát a feloldozás után is gyakran megmaradó következményt, a bűn okozta seb gyógyulását vagy a jogos jóvátételt mozdítjuk elő Krisztus és a szentek támogató segítségét kérve magunk vagy meghaltjaink számára – miként a Hiszekegyben is imádkozzuk: *Hiszek a szentek közösségében* –, ami ma is tanúsítja: a kegyelmi közösség erősebb, mint a bűnszövetség vagy a halál.

Assisi Szent Ferenc boldog halálának jubileumi évében

ezt a folyamatot viszi tovább az Egyház rendelkezése, az Apostoli Penitenciária által a búcsúnyerés feltételeiről kiadott dekrétum gyönyörűen ír rendalapító atyánkról. Idézi



Dante szavait: *egy nap született a világba* (Isteni Színjáték), felidézi, hogy *alter Christus*-nak mondták, illetve egy buzdítását is: *ha valaki irgalmat kér tőled, ne kelljen irgalom nélkül távoznia* (Egy miniszterhez írt levél). Korunk egyháza ezt látja meg tehát Assisi Szegényében és ebben akar hasonlítani hozzá, így belépni Krisztus misztériumába. A dekrétum e kiemelései a ferences és a Szent Ferenc tiszteletére szentelt, a rend lelkiségéhez kapcsolódó templomok számára – miként ezt ugyancsak jelzi a szentszéki irat – egyben felszólítások is: legyenek az irgalom otthonai, ahol meg erősödik a szentségi bűnbánattartás lehetősége, hogy ennek hírére a hívők minél többen keljenek útra feléjük, *kegyelmet kegyelemre halmozva* (Jn 1,16) a búcsúnyerés által, a maguk és a megholtak számára – különösképpen is felajánlva azokért a tisztulásra váró lelkekért, akik amiatt kicsinyek, kisebbek és kiszolgáltatottak, mert értük nincs, aki a búcsúnyerést felajánlja.

A búcsúnyerés feltételeit a következőkben határozza meg az Apostoli Penitenciária dekrétuma:

A kitűzött célok tökéletesebb megvalósítása érdekében az Apostoli Penitenciária, a pápa akaratával összhangban a Szent Ferenc éve alkalmából kiadott jelen rendelettel teljes búcsút ad a szokásos feltételek mellett (szentségi gyónás, szentáldozás és ima a Szentatya szándékára), amely a tisztítótűzben szenvedő lelkekért is felajánlható, mintegy közbenjárásaként

1) a következők tagjainak:

- az Első, Második, valamint a Reguláris és Világi Harmadik Rendi Ferences Családok;
- a Megszentelt Élet Intézményei, az Apostoli Élet Társaságai, valamint a férfi és női krisztushívők hivatalos vagy magántársulásai, akik Szent Ferenc Regulája szerint élnek vagy az ő lelkiségéből merítenek ihletet vagy bármilyen módon folytatják karizmáját;

2) minden hívőnek, megkülönböztetés nélkül, akik büntől megtisztult lélekkel bekapcsolódnak Szent Ferenc évébe azáltal, hogy zarándokként el látogatnak a világon bármely ferences kolostor templomába vagy bármely istentiszteleti helyre, amely Szent Ferencnek van szentelve vagy bármilyen okból kapcsolódik hozzá, ott áhítattal követik a jubileumi szertartásokat vagy legalább egy megfelelő időt töltenek áhítatos elmélkedéssel és imákkal fordulnak Istenhez, hogy Szent Ferenc példáját követve a keresztény szeretet érzése és a népek közötti egyetértés és béke őszinte vágya ébredjen szívükben és ezt a Miatyánkkal, a Hiszekeggyel, valamint a Boldogságos Szűz Máriához, Assisi Szent Ferenchez, Szent Klárához és a Ferences Család összes szentjéhez intézett fohással zárják.

Az idősek, a betegek és az őket gondozók, valamint mindazok, akik súlyos ok miatt nem tudják elhagyni otthonukat, szintén teljes búcsút nyerhetnek, feltéve, hogy feloldozást nyertek minden bűnuktől és szándékukban áll a lehető leghamarabb teljesíteni a három feltételt, ha lélekben csatlakoznak Szent Ferenc évének jubileumi ünnepségeihez, felajánlva imáikat, fájdalmaikat vagy életük szenvedéseit az irgalmas Istennek.



A LOURDES-I MÁRIA SZOBOR RESTAURÁLÁSA



RESTAURÁLÁS ELŐTT



RESTAURÁLÁS UTÁN



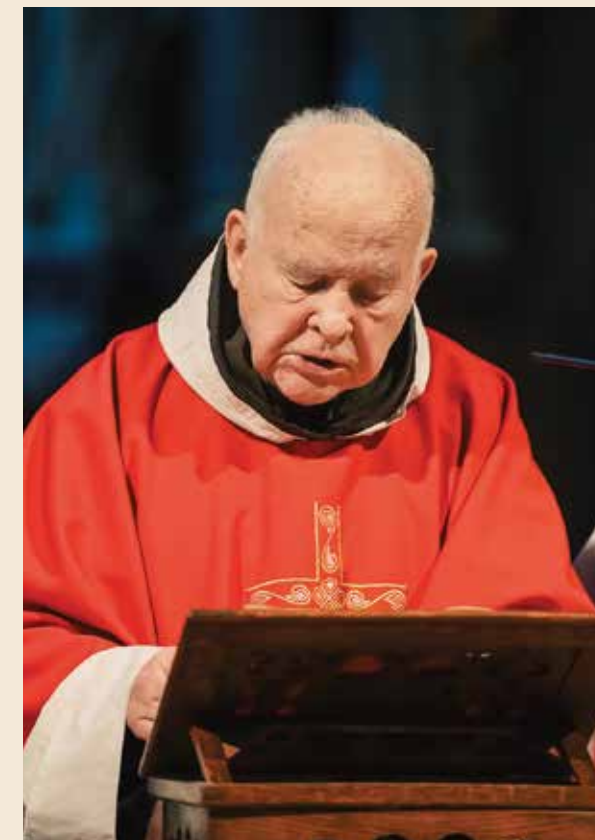
GYÖNGYÖSTŐL AZ ESZTERGOMI KATEDRÁIG BESZÉLGETÉS REISZ PÁL ATYÁVAL

*2026. február 21-én veszi át Pál atya a Parma Fidei-díjat, amelyet azoknak az egyházi személyeknek ítélnek oda, akik a kommunizmus idején hitüket és magyarságukat hűséggel megőriztek. Ebből az alkalomból beszélgettünk vele erről az időszakról.
Bobay Orsolya OFS interjúja.*

Milyen emlékei vannak a gyerekkoráról, az ötvenes évek diktatúrájáról?

Édesapám nem volt magyar anyanyelvű, hanem sváb származású: egy Bácska közeli faluból származott, ahol ötezer sváb élt, így ott egyáltalán nem beszéltek magyarul. Édesapja szücs-mesterként dolgozott, és a vásárokon, ahol a portékáit árulta, ismerkedett meg magyar szücsökkel. Akkoriban jó ötletnek látták, hogy a gyerekeket nyaralásra kicseréljék: édesapám elment egy magyar családhoz, a magyar gyerek pedig hozzájuk. Így került édesapám kapcsolatba a magyar nyelvvel, bár soha nem járt magyar iskolába. Később a bajai tanítóképzőbe került, ahol kántortanítónak tanult és ott sajátította el igazán az irodalmi nyelvet. Volt egy nagynénje is, egy kalocsai iskolanővér, akit 1950-ben, a szerzetek feloszlásakor elűldöztek. Mindent elkoboztak tőlük, csak a rajtuk lévő ruha maradt meg nekik. Így menekült hozzánk és később ő foglalkozott velem. A tanítást abba kellett hagynia, mert halláskárosodása lett, de a tanítói ambícióit nálunk élte ki: nagyon szigorú volt hozzánk.

Édesapám Trianon után menekült el a szülőföldjéről, mert azt a részt elcsatolták. Átszökött a zöldhatáron és így került Gyöngyösre. Ez Klebelsberg Kunó idején volt, aki sokat tett az országért az iskolaalapításokkal. Ekkor alakult meg a gyöngyösi polgári iskola is és édesapám ebben az akkoriban egyedülálló, plébániai



REISZ PÁL OFM ATYA

fenntartású iskolában lett tanár. 1948-ig volt az iskola tanára, majd igazgatója. Én pont ebben az évben, 1948-ban kezdtem az első osztályt. Ekkoriban szüntették meg az egyházi iskolákat – összesen mintegy háromezret –, ezzel együtt a polgári iskolákat is eltörölték. Édesapám ekkor már az általános iskola igazgatója volt, ahová én is jártam. Emlékszem, amikor édesanyámmal bementünk megnézni az épületet: az egyik tanteremben egy hatalmas, másfél méteres lyuk tátongott a mennyezeten, ahol egy bomba szakította át a födémét. Ilyen körülmények között kezdtem az első elemít. Fél évvel később édesapámat eltávolították az igazgatói székéből. Próbált más hol szellemi munkát találni, de a helyi párttitkár mindenünnen kitiltotta. Akkoriban egy párttitkárnak ekkora hatalma volt.

1948-ban, amikor már le tudtam írni a nevemet, körbevittek az osztályban egy papírt, amit mindenkinek alá kellett írnia. Később derült ki, hogy ez egy Mindszenty József elleni aláírásgyűjtés volt. Gyerekként azt sem tudtam, ki ő, de a neve benne volt a köztudatban. Emlékszem, tizenéves fiúk meneteltek az utcán és ritmusra azt skandálták: *Mindszentynek kötelet!* Ezzel hangolták az embereket a bíboros ellen. Borzalmas volt.

Amikor megalakult az úttörőmozgalom, a bátyámék cserkészcsapatát és a többi egyesületet már mind fel-



Pál atya gyöngyösi újmiséje

számolták. Az iskolában mindenki belépett az úttörők közé. Én nem tudtam, mi az, hazaszaladtam megkérdezni, beléphettek-e. Édesanyám, akit addigra már teljesen kimerítettek a mindennapi gondok, elveszítette a türelmét és azt mondta: *Menj a csodába, iratkozz be!* Így lettem úttörő. Csak később, a családi beszélgetésekből tudtam meg, hogy a felnőttek mennyire féltették a jövőnket, és attól tartottak, hogy a rendszer így nevel majd belőlünk kommunistát.

Milyen emlékei vannak a gyöngyösi évekről és a szerzetesrendek feloszlatásáról?

Gyerekként hamar rájöttem, hogy mi a helyzet, és amint visszamentem az iskolába, rögtön megmondtam a tanítónőnek: én kiiratkozom, nem akarok többé úttörő lenni. De nem értem be ennyivel: az egyik osztálytársamnak is elárultam – akivel egyébként jóban voltam –, hogy vigyázzon, mert az úttörőkből lesznek a kommunisták. A gyerek teljesen elfehéredett a rémüllettől, a fejét fogva rohant a tanítónőhöz: *Tanítónő néni, igaz, hogy az úttörőkből lesznek a kommunisták?* A tanítónő arca eltorzult a dühtől, és olyan gyűlölettel nézett rám, amit sosem felejték el. Akkor még nem tudtam, mi áll a tekintete háttérében. Később derült ki, hogy alig húszévesen borzalmas tragédiát élt át: 16 éves húgával együtt katonák erőszakolták meg. A húga öngyilkos lett, ő pedig életben maradt ugyan, de évekig kórházban kezelték és a lelki-fizikai roncsolódás nyomait

az arcán is viselte. Ha rámnézett, rögtön tudta, honnan fúj a szél. Édesapám a következő otthoni beszélgetésnél meg is jegyezte: *Úgy látszik, a gyerek előtt mégsem szabad mindent kimondani.*

Akkoriban telt meg a közhangulat félelemmel. Sorra akasztották fel a vezetőket, az egész ország erről suttozott. Azt is mindenki tudta, mi az az Andrassy út 60. – egy szörnyű hely, ahonnan élve nem jött vissza senki. Gyerekként én ezt úgy képzeltem el, hogy van egy utca, aminek a végén ott a 60-as számú ház, ami egy sötét zsákutca: aki oda belép, az elvész a semmiben. Csak felnőttként láttam, hogy az „csupán” egy ház az utcában. Hamarosan minket, hittanosokat átraktak egy másik, kevésbé jó hírű iskolába. Oda sok szegény gyerek járt. Ezek eredetileg állami építésű szabványházakban laktak, amelyeket még a világháború előtt építettek, de addigra már olyan szegény sorsú emberek laktak ott, akiknek mindenük odaveszett.

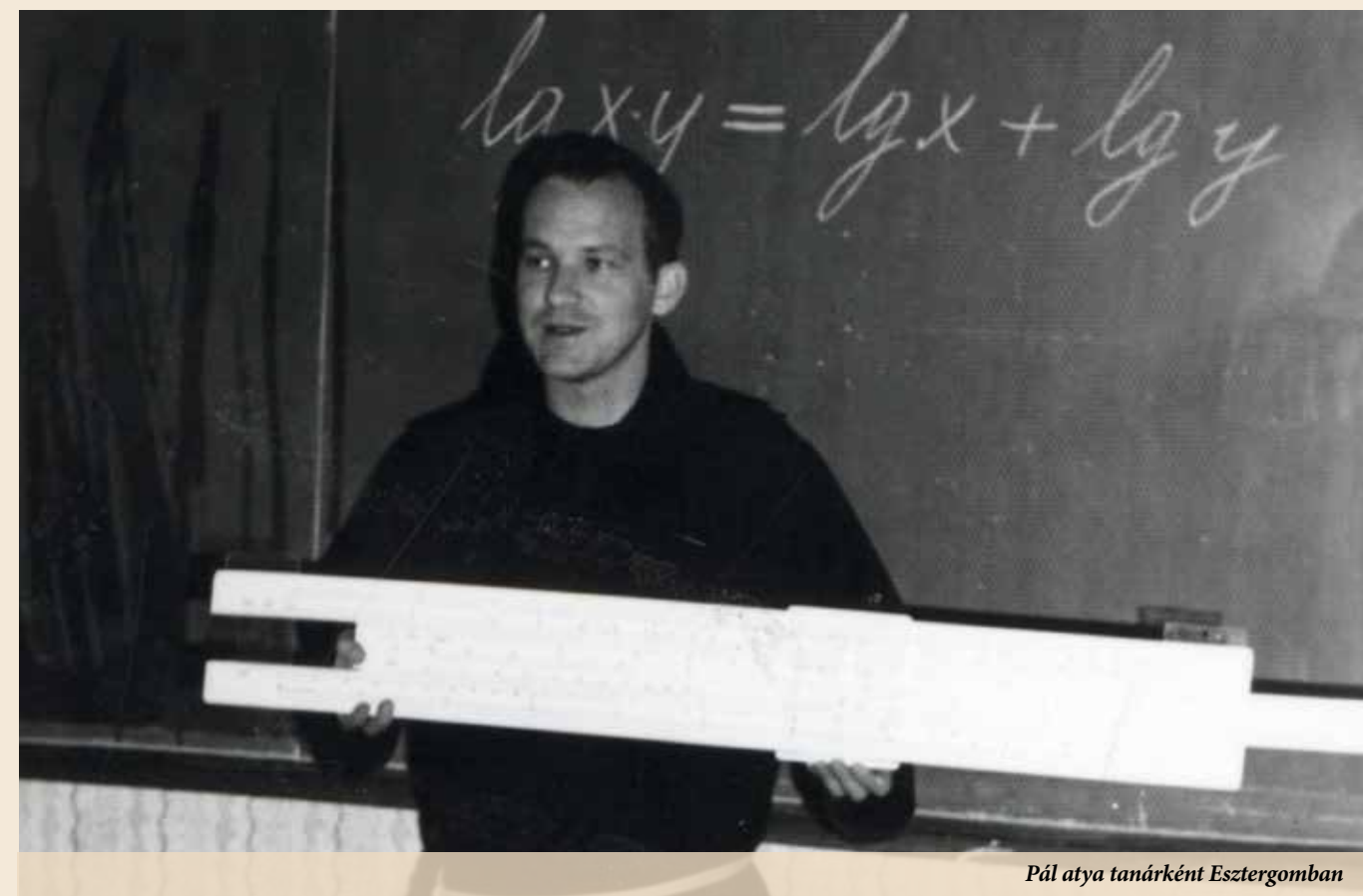
Gyöngyösön a ferences plébánián ministráltam. A bátyáim is mind ott szolgáltak. Emlékszem, régebben még ministránsversenyeket is tartottak, ahol kitüntetések lehetett kapni, de az én időmre ezek már megszűntek. 1950. június 12–13-án a szerzetesrendeket felszámolták, a szerzeteseket és apácákat internálták. Jászberényben alakították ki egy hatalmas gyűjtőközpontot a rendházban. Hihetetlen tömeget zsúfoltak össze, még a folyosókra is szalmát szórtak, ott altatták az embe-

reket. Később tudtam meg, hogy Szombathelyről is teherautókkal szállították az apácákat és az egyik nyitott teherautóról menet közben esett le és halt meg egy nővér. Elképzelhetetlen szörnyűség volt, ahogy ezeket az embereket állatként szállították a semmibe. Amikor az ÁVH-sok körülvették a rendházakat, egy kis időt adtak a szerzeteseknek, hogy összeszedjék a holmijukat. Csak annyit vihetek, amennyi a kezükben elfért. Miután elvitték őket, az ÁVH-sok valóságos dorbézolást csaptak a házakban: mindent felforgattak és elraboltak. Csak a templom melletti kis részt hagyták meg, hogy a plébános vagy a lelkipásztor éppen csak megmaradhasson. Hatvanban viszont nem tudták ilyen simán elvinni a ferenceseket, mert a hívek – amikor hírért vették a rajtaütésnek – hatalmas tömegben vették körül a rendházat. Az ÁVH-sok azonban kegyetlenül szétverték a tüntetést, talán halottak is voltak. A szerzeteseket is véresre verték. Azzal vádolták őket, hogy ők bujtoztatták a népet. Bíróági tárgyalás lett a vége, Budapestre vitték őket vizsgálati fogságba, majd 10–12 év börtönre ítélték őket. A hívek közül is sokakat elhurcoltak: a férfiakat Recskre, a munkatáborba, a családtagjaikat pedig a Hortobágyra deportálták karámokba, iszonyú körülmények közé. Volt velem egykorú tanítónő ismerősöm, akit nyolc-kilenc évesen vittek ki a Hortobágyra. Mesélte, hogy a kistestvére majdnem meghalt a nélkülözésben, végül valahogy sikerült kimenekíteni onnan a gyerekeket, de a családokat szétszakították.

Gyöngyösről végül a ferenceseket nem vitték el Jászberénybe, hanem idehozták helyettük a szombathelyi tanári kart, a hittudományi főiskola oktatóit és a plébánost a káplánjaival együtt.

A család és a gyöngyösi szerzetesközösség sorsa hogyan alakult a későbbiekben?

A gimnáziumi éveim alatt közelebbről is megismertem a rendházat, ami azért érdekes, mert láttam a szerzetesrendek lassú felszámolását. A gyöngyösi ferencesek kénytelenek voltak világi papi ruhába öltözni és világi papként vezetni a plébániát, de ez az állapot sem tartott sokáig. Hamarosan őket is elmozdították és másfelől hoztak a helyükre egyházmegyes papokat. Akikkel 1950-ig a legszorosabb kapcsolatban álltunk, azok Lambert, Simon és Szaléz testvérek voltak. Szaléz testvér rendkívül kedves ember volt, Simon testvér pedig egy igazi régi vágású figura: ő már 1910 óta Gyöngyösön szolgált. Miközben a házfőnökök és provinciálisok (tartományfőnökök) jöttek-mentek, Simon testvér maradt. Ő volt a gazdasági felelős, a beszerző. Szellő nevű szamarával járt ki a piacra vásárolni, hiszen sok emberről kellett gondoskodnia. A kofák és az árusok mindig örültek neki, szívesen adták el neki a portékákat. A piac akkoriban még olyan közel volt a templomhoz, hogy – az árusok élő tyúkokat és kakasokat is árultak – megessett, hogy a templomba is behallatszott a tyúkok kotkodácsolása vagy a kakasok kukorékolása.



Pál atya tanárként Esztergomban

A családunk számára is nehéz idők jöttek. Édesapám nagycsaládusként teljesen elszegényedett és minden családi ékszersel kellett cserélnünk élelemre. Emlékszem, amikor a nővérem nyolcadikos volt, édesapám már nem tudta megvenni neki a tankönyveket, mert túl drágák voltak. De a nővéremnek nem is volt rájuk szüksége: az órán annyira figyelt, hogy fejből tudta a kémiát és a többi tárgyat is. Ennek ellenére a gyöngyösi gimnáziumba édesapám múltja miatt nem vették fel. A bátyáim sorsa hasonlóan alakult. Az idősebbiket 1950-ben szintén elutasították Gyöngyösön, így ő Kecskemétre került a piaristákhoz, majd később Esztergomba, a ferencesekhez, végül 1954-ben ott érettségizett. A másik bátyámat 1952-ben nem vették fel, ő 1956-ban érettségizett. Én 1956-ban mentem Esztergomba tanulni, Gyöngyösön már meg sem próbáltam a felvételit. 1956 után egy kicsit változtak az idők. 1957-ben a következő öcsémet felvették, de 1960-ban a legkisebbet megint elutasították. Édesapámat azzal vádolták, hogy királypárti, amit ő nem is tagadott: a világháború alatt a király katonája volt és szentül hitte, hogy a királyért és a hazáért kell harcolnia. Az egykori kollégái a polgári iskolából, akik később a gimnáziumban tanítottak, elárulták neki: a tanári konferencián döntöttek úgy felőlről, hogy a gyermekeit nem szabad felvenni.

Milyen tapasztalatokat hoztak az esztergomi diákévek?

Amikor Esztergomba kerültem, különös élmény volt számomra, hogy újra találkoztam azokkal a ferencesekkel, akiket még Gyöngyösről ismertem. Voltak köztük egykori tanáraink és szerzetesestvérek is. Ez utóbbiakról, bár hivatalosan nem hordhatták a ferences ruhát, hanem civilben, alkalmazottként szerepeltek a nyilvántartásban, mindenki tudta, hogy ők ferencesek. Itt ismertem meg őket igazán közelről, nem csak gyerek szemmel, és itt szerettem meg végleg a rendet.

Az esztergomi évek alatt a tanáraink és prefektusaim szinte kivétel nélkül börtönviselt emberek voltak. Az első hittanárom, Hetény atya is megjárta a börtönt, a negyedik prefektusom pedig szintén börtönviselt volt. Aurél atya 1956 nyarán szabadult a börtönből. Akkoriban a kollégium vezetője Oszkár atya volt. Őt hivatalosan sosem ítélték el, így nem is számított „börtönviseltnek”, de 21 hónapig tartották vizsgálati fogságban. Ez alatt a közel két év alatt egyetlen percnyi bírósági tárgyalása sem volt, egyszerűen „biztonsági okokból” fogva tartották. A budai rendház kertjében kerteszkedett éppen, rövidnadrágban, amikor a Rákosi-rendszer emberei elvitték. Még azt sem engedték meg neki, hogy felmenjen a szobájába felöltözni: télen is ugyanabban a rövidnadrágban volt a fűtetlen cellában.

1956 szeptemberében még Hetény atya volt a prefektusom, de november 21-én a forradalom miatt haza kel-

lett mennem. Esztergomban sem volt nyugalom: szölkak az ágyúk, a vágóhíd környékén sok halott volt. A budapesti diákok már korábban hazamentek, mert bár azt hitték, Esztergom biztonságosabb, nem így volt. A forradalom után Aurél atya lett a prefektusom, a hittant pedig Hetény atya tanította, akinek később tragikusan ért véget az élete, a kommunizmus áldozata lett. Volt olyan időszak az iskolában, amikor egyszerre tizenegy börtönviselt tanárunk volt. Ezek az emberek formálták a világlátásomat. Ott, a ferencesek között, a börtönből szabadult tanáraink mellett értettem meg igazán, mit jelent a kitartás és a hit a legnehezebb időkben is.

Milyen nehézségeket tapasztalt meg az esztergomi gimnázium igazgatójaként?

1980-tól 1997-ig voltam az iskola igazgatója. Ez egy különleges időszak volt. Akkoriban mindössze nyolc egyházi iskola működött az országban, így kitüntetett figyelem övezte munkánkat az állami szervek részéről. Folyamatosan keresték a lehetőséget, hogy besöögökat szervezzenek be, akár a felnöttek, akár a diákok közül is. Az 1990-es években, amikor már ki lehetett kérni a rölünk készült aktákat, én is hozzájutottam a sajátomhoz: egy 104 oldalas másolatot kaptam a jelentésekből. Az aktámban mindenféle jelentés szerepelt. Érdekes módon, aki csak írt rölam, az csupa jót írt – az információk nagy része ártalmatlan volt, olyan dolgok, amik amögy is nyilvánosak voltak. Emlékezetes eset volt, amikor a fiúk kifötyöülték a munkásöröket. Egyszer a Munkásörség egy erődemonstrációt tartott Esztergomban: egyenruhában, felfegyverkezve meneteltek végig a városban, hogy megfélemlítsék a lakosságot. A gimnáziumunk fiú tanulói azonban nem ijedtek meg és alaposan kifötyöülték őket. Ennek persze meglett a következménye: a megyei osztályvezető és az Egyházügyi Hivatal azonnal vizsgálódni kezdett.

Az iskola vezetése teljes mértékben ki volt szolgáltatva az államnak. Egy 1958-as elnöki tanácsi rendelet szabályozta, hogy ki lehet igazgató vagy tanár egy egyházi iskolában. Ha új világi tanárt akartunk felvenni, azt júniusban be kellett jelentenünk a hivatalnak, de ők sokszor augusztus 29-ig sem válaszoltak, így az utolsó pillanatig nem tudtuk, elkezdheti-e az illető a munkát.

Így éltünk: bizonytalanságban, figyelve a káderlapokat és az állami ellenöröket. Volt nálunk diák a helyi szemüvegkeretgyár igazgatójának fia is – a gyárigazgató egy rendkívül intelligens ember volt –, de járt hozzánk rendör gyereke is. Ez a rendör híres volt arról, hogy ha fegyelmezni kellett, eljárt a keze, de alapvetően becsületes embernek tartották. Ilyen vegyes volt a közösségünk, ahol a börtönviselt szerzetesek és a pártállami tisztviselök gyerekei egy épületben tanultak és éltek.

EGYHÁZZENEI PROGRAMOK



MÁRCIUS 21. SZOMBAT 19.30 (NAGYBÖJTI ÁHÍTAT)

Heinrich Schütz:
Die Sieben Worte Jesu Christi am Kreuz
– Jézus hét szava a keresztfán (Kántorátus)

MÁRCIUS 29. VIRÁGVASÁRNAP 18.30

Tomás Luis de Victoria:
Máté-passió (Kántorátus)

**ÁPRILIS 2. NAGYCSÜTÖRTÖK
(A SZERTARTÁST KÖVETŐEN)**

Francisco Durante OFM:
Lamentationes Jeremiae Prophetæ (Kántorátus)

**ÁPRILIS 3. NAGYPÉNTEK
(A SZERTARTÁST KÖVETŐEN)**

Liszt Ferenc:
Via Crucis (Liszt Ferenc Kórus)

ÁPRILIS 12. ISTENI IRGALMASSÁG VASÁRNAPJA

10.00 Joseph Haydn:
Missa brevis in F (Liszt Ferenc Kórus)
18.30 Lodovico Grossi da Viadana OFM:
Missa sine nomine (Kántorátus)



MÁJUS 9. SZOMBAT 19.30 (ZENÉS ÁHÍTAT)

Heinrich Schütz:
Historia der Auferstehung Jesu Christi
(Kántorátus)

MÁJUS 17. URUNK MENNYBEMENETELE 18.30

Giovanni Pierluigi da Palestrina:
Missa ascendit Deus (Kántorátus)

**MÁJUS 23. SZOMBAT 19.30
(NAPHIMNUSZ KONCERTEK 2026/I.)**

ELHANGZANAK a Ferences Jubileumi események alkalmából keletkezett kompozíciók, többek között:
Orbán György, Petr Eben, Szabó Barna, Horváth Barnabás művei.
(Kántorátus, Liszt Ferenc Kórus)

MÁJUS 24. PÜNKÖSDVASÁRNAP

10.00 Bárdos Lajos:
Missa prima (Liszt Ferenc Kórus)
18:30 Giovanni Pierluigi da Palestrina:
Missa Veni Creator Spiritus (Kántorátus)



HOGY A KERESZTÚT GYÜMÖLCSÖZŐ LEGYEN

*Ahhoz, hogy a keresztúti imádságot ne csak egy „rutinátatossággént” végezzük, hanem olyan helyre kerüljön az életünkben, ahol teljesen kifejtheti gyümölcsöző szerepét, több dolgot tisztáznunk kell. De miket és hogyan?
Szikszay Leopold atya írása ebbe enged betekintést.*

- I. A keresztény életünk lényegét, a Szentháromsággal való élő kapcsolatunkat;
- II. A keresztút mint imádság kialakulását a kezdetektől napjainkig;
- III. A keresztút imádság-lelkületét.

I. Az emberek üdvössége abban áll, hogy részesülnek az isteni természetben, azonosulnak az isteni személyekkel, isteni személyekként akarják, értékelik, dicsőítik a Szentháromságot, mint nekik adott saját életükkel. A bűnbe esett világ bekapcsolódását a szentháromságos életközösségbe, a világ üdvösségét, hogy Isten legyen minden mindenben, a Fiú megtestesülése valósítja meg az Eucharisztia keresztútján. A megtestesülés azt jelenti, hogy a Fiú isteni személye emberi természetet vesz fel és megéli benne a maga fiúi életét emberi körülmények között. Krisztusnak a cél elérése érdekében [...] hármass megtestesülése van.



SZIKSZAY LEOPOLD OFM ATYA

Egyedi megtestesülése. Itt Ő emberi körülmények között, felvéve a mi valós emberi természetünk korlátait, megdicsőíti az Atyát. Itt a földön megéli az Ő isteni engedelmisségét, dicsőítését az Atya iránt emberként. A kereszten láthatóvá tette a Szentháromság belső életét a maga teljességében és kiárasztotta a Szentlelket az emberiségre.

Krisztus második megtestesülése a szentségeken keresztül történik. Krisztus a szentségeken keresztül ajándékozza a Szentlelket az embereknek, akiknek a teste a szentségeken keresztül isteni természetben részesül, és így [...] bekapcsolódnak a szenthárom-

ságos életbe. A megkeresztelt ember megkapta a Szentlelket, a Szeretet Lelkét, amint a Fiú megkapta az Atyától. A Lélek szerinti életet ezentúl mint saját életét éli.

A megtestesülés harmadik formája, hogy Krisztus pünkösdkor beletestessült az apostoli kollégiumba, oly módon, hogy az [...] Krisztus Titokzatos Teste lett. A második és a harmadik beletestessülés valójában egy esemény, amelynek egyéni oldala a második, közösségi oldala a harmadik beletestessülés. Az apostoli kollégium pünkösdöt kezdve nem csupán egy társadalmi csoport, hanem Krisztus Jegyese, Krisztus Titokzatos Teste, Új Teremtmény, amelyben Krisztus közösségi szinten éli fiúi életét a társadalomban. Krisztust [...] korlátozza a megtestesülés, nemcsak egyediségében, hanem Titokzatos Testében még inkább, mivel egyedi természetében a teste feltétel nélkül engedelmeskedik neki, a Titokzatos Test tagjainak viszont megmarad az emberi szabadsága, így Krisztus csak annyi jót tud rajtuk keresztül tenni, amennyire személyes szabadságukban azonosulnak vele, viszont sokkal szélesebb körben tud tevékenykedni, mint az egyedi megtestesülésében. Krisztus a Titokzatos Testében végső harcát vívja a Világ Fejedelmével, a Sátánnal, hogy a világ végén Isten legyen minden mindenekben. Ezt a harcot

elsősorban az Eucharisztia keresztútján vívja.

Az áldozó hívő Krisztusnak a kereszten átélte végtelen szeretetével testi formájában táplálkozik. Krisztus húsában Krisztus személye is benne van, így azt is adja, azaz azonosult a hívő személyével. A hívő így megkapja, hogy Krisztusként könyörögjön a világért. Krisztus nemcsak a Szentháromságban akarja dicsőíteni az Atyát, hanem a földön is. Életét felkínálja táplálékként, élénk teszi: vegyétek és egyétek, ez az én engesztelése, dicsőítése, értékelése, teljes szívű nagyrabecsülése, azonosulásom. Amit ebből átveszünk, amit megélünk, az lesz Isten élete a világban. Az eucharisztikus áldozati forma sokkal nagyobb áldozatot kíván Krisztustól, mint a kereszthalála, Krisztus itt folyamatosan áldozati életet él. Krisztus Titokzatos Testében, az Egyházban mint élő testben áramlik az élet az egyes tagok között. Ez az áramlás megindíthatja az időlegesen haltott tagokat is.

A bűn egy asszony bukásával kezdődött a földön. Krisztus úgy kódolta, hogy végső győzelmében egy asszony játsszon kiemelt szerepet. Ez nem Isten dicsőségének csökkentése, hanem a Sátán megalázása, hogy egy asszonynak fontos szerepet ad végső harcában a Sátán ellen, aki egy asszony által jutott uralomra a világban. A hívő, alázatos, engedelmes Szűz Máriát tette a Szentháromság Isten Anyjává, kegyellel teljessé. [...] Őbelé kódolta az Úr és Őbelőle fogadja be Isten népe a kegyelmet, ami végül legyőzi a gonoszt. (Bocsa József: Az engesztelés lelkisége c. tanulmánya alapján.)

II. Egész keresztény életünkön végigvonul egy alapvető gondolat: azonosulni Krisztussal. Ennek az Eucharisztia vétele megteremti a lehetőségi feltételt, de kiegészítésre szorul. Krisztus sűrítve adja magát az Eucharisztiaiban, ezt fel kell oldani, konkretizálni,



aminek az első lépése, hogy hitelesen szemlélem Jézus életét egészen addig, hogy életem bizonyos helyzeteiben egyre inkább azonosulok vele. Már nem én cselekszem, hanem Krisztus cselekszik bennem. Az evangéliumban azt olvassuk Máriáról, hogy szívbe véste a pásztorok szavait és el-elgondolkozott rajtuk. A pásztorok szavai közvetítették az igazságot Jézussal kapcsolatban és Mária ennek rendelte alá a hétköznapi tapasztalatait. Neki a valóságot a kinyilatkoztatás jelenti, ami megmutatja, láthatóvá teszi

a hit szemén keresztül a valóság teljességét. Mária ezt a hívő valóságfelfogást egész életében gyakorolta. Innen ered, hogy Jézus halála után az apostolokkal rendszeresen végigjárta Jézus szenvedésének és megdicsőülésének konkrét helyszíneit az utolsó vacsora termétől a Golgotáig és a Szent Sírig. Ők ezt nem pusztán emlékezésből, szomorkodva tették, hanem azért szemlélték Jézus életének egyes mozzanatait, hogy egyre mélyebben megnyíljanak a szeretet konkrét megnyilvánulásai felé, azokat egyre jobban a szívükbe vessék, azokkal egyre jobban átítatódjanak, hogy Krisztus a hasonló helyzetekben akadálytalanul cselekedhessen bennük.

Euszebiosz és Szent Ambrus püspökök a 4. században leírták, hogy Szent Ilona, Nagy Konstantin császárné anyja hogyan kereste meg Jézus keresztjét és építette fel az első templomot a Golgotán 320 körül. A 15. században már tizenkét márványtábla állt a keresztút mentén Jeruzsálemben, ezeket már akkor stációknak vagy állomásoknak nevezték. A zarándokok ezeknél az állomásoknál megálltak, elmélkedtek az adott eseményről, imádkoztak. A középkorban igen látogatott volt az ottani keresztút, főleg a ferencesek vezetésével. A szentföldi zarándokokon keresztül került át ez az ájtatosság Nyugat-Európába is, nemsokára emlékművekkel, szobrokkal juttatták a keresztutat járók emlékezetébe Jézus szenvedésének

útját. Ekkor hét stációra bontották a keresztutat, a római hét stációs templom mintájára, majd az 1600-as évek elejére alakult ki a keresztút maihoz hasonló, 14 állomásból álló formája. A betlehemi papság külön imakönyvet adott ki 1518-ban a keresztúti ájtatosságról, 14 stációval. A barokk kor a keresztutak építésének is virágkora volt. Ekkor terjedt el világszerte a 14 stációs keresztút, főleg Porto Maurizio-i Szent Lénárd római ferences tevékenysége folytán. Ő maga 576 keresztutat állított fel. Szent Lénárd legnagyobb sikere Rómában, a Colosseumban 1750-ben felállított keresztút, amelyen mindmáig a pápa vezetésével járnak a hívek. Ma általában minden templomban megtalálható a keresztút 14 stációval. A keresztút elvégzése teljes búcsúval jár a megfelelő feltételek mellett. (Dr. Bánk József egri érsek és Teres Gusztáv SJ írásai alapján.)

III. A keresztútjárás akkor éri el célját, ha elvezet a szenvedő Krisztussal való igazi, személyes találkozásra és egyesülésre. Ehhez nem mindegy, hogy milyen keresztutat használunk. Először is látnom kell Krisztus szeretetét a valóságnak megfelelően az egyes stációknál. Ez kínálja fel annak lehetőségét, hogy átitatódjam vele és így azonosuljak a szeretet útját járó Üdvözítővel. Itt az a fontos, hogy nyitottan, tanítványként engedjem először hatni rám azt, amit látok. Tomislav Ivančić keresztútja ehhez szerintem alapvetően



jó. Az elmélkedéshez csendre és nyugalomra van szükség. Jézus nem akkor szólít meg, amikor mi „megrendeljük” tőle, hanem amikor Ő látja alkalmasnak az időt. Ezt ki kell tudni várni.

Jézus megszólítása konkrétan rámutat az életemben azokra a hasonló helyzetekre, amelyekben vagyok, és megoldást kínál ezekre Jézus példája szerint. Ezeknek az elfogadásához az az első lépés, hogy elfogadjam válogatás nélkül a szenvedéseket, kérjem Jézust, hogy velem egyesülve Ő hordozza bennem ezeket a terheket, Ő tanítson ezeken keresztül igazán, egyre tisztábban szeretni.

A szenvedéseink, amelyek sokszor az elviselhetetlenség határáig visznek, fakadhatnak személyes bűneinkből és mások bűneiből is. Ezeket nem szabad elemezni, mert könnyen félrevisznek. A szenvedést – mint annak lehetőségét, hogy itt a földön tisztán szeressünk – válogatás nélkül el kell fogadnunk ahhoz, hogy Krisztussal egyesülhessünk a szeretetben. Itt nem szabad megtorpannunk egészen a teljességig, ahol mi is teljesen átadjuk magunkat Krisztusnak, életünk odaadásában, a vértanúságban. Ez egyben feltámadásunk kezdete, ahol mi is teljes harmóniába kerülünk a Szentháromsággal, aki szeretetből teremtett és szeretetével elvezetett arra, hogy vele lehessünk az örökkévalóságban.

NÉPÉNEKEINK HELYE A NAGYBÖJTI ÉS NAGYHETI LITURGIKUS IDŐBEN

A nagyböjt liturgikus ideje az egyházi év egyik legszigorúbban strukturált szakasza. Ez az idő nem pusztán tematikus hangsúlyváltást jelent, hanem olyan belső liturgikus dramaturgiát hordoz, amely a híveket fokozatosan vezeti el az önvizsgálatától Krisztus szenvedésének szemléléséig, majd a húsvéti misztérium küszöbére – Kecskés Mónika nagyböjtre előkészítő gondolatait olvashatjuk.

Ez a belső tagoltság nemcsak a szöveges liturgiában és az olvasmányrendben érhető tetten, hanem világosan leképeződik a magyar nyelvű népének hagyományban is. A népénekek ebben az összefüggésben nem kiegészítő szerepűek, hanem a liturgikus praxis egyik hordozó rétegét alkotják: saját nyelvükön értelmezik és mélyítik a nagyböjti idő teológiáját.

A nagyböjt első szakasza – hamvazószertától a negyedik vasárnapig – alapvetően bűnbánati karakterű. Az ebben az időben megszólaló énekek közös sajátossága a kollektív hangvétel és az emberi állapot őszinte feltárása. A *Hamvazkodjál, hívó lélek* (ÉE 64) kezdősorú ének az ember mulandóságát és Isten előtti végső kiszolgáltatottságát tematizálja, míg a *Mi gyarló emberek, kik a földön élünk* (ÉE 63) közösségi hangon fogalmazza meg az esendőség tapasztalatát. A *Ne szállj perbe énvelem, én fölséges Istenem* (ÉE 70) és a *Könyörülj, Istenem, én bűnös lelkemen* (ÉE 71) a zsoltáros imádság retorikáját követi, hangsúlyozva, hogy az isteni ítélettel szemben nem öngazolásra, hanem az irgalom kérésére van szükség. Ebbe a rétegbe illeszkedik a *Seregeknek hatalmas nagy Királya* (ÉE 73) is, amely már ebben a fázisban



KECSKÉS MÓNIKA



a bizalom hangját erősíti: Isten nem pusztán bíróként, hanem oltalmazóként jelenik meg benne. Zenei szempontból e csoport énekeit túlnyomórészt szillabikus dallamvezetés és mérsékelt hangterjedelem jellemzi. Ez nem esztétikai egyszerűség, hanem funkcionális megoldás: a dallam nem önálló érzelmi hatást keres, hanem a szöveg imádságos megszólaltatását szolgálja, elősegítve a közösségi részvételt.

Nagyböjt ötödik hetétől a liturgia hangsúlya fokozatosan Krisztus szenvedésére helyeződik át. Az *Én-értem haldokló, édes Jézusom* (ÉE 75) személyes hangvételben teszi világossá, hogy Krisztus szenvedése nem elvont teológiai tétel, hanem „értem” vállalt áldozat. Az *Én nemzetem, ó én népem, teellened mit vétettem* (ÉE 88) olyan énektípusba tartozik, amelyben Krisztus kérdőre vonva fordul népéhez. Ezek az énekek nem elbeszélni akarják a szenvedést, hanem szembesítenek: a szenvedő Krisztus hangja a közösséget önvizsgálatra hívja. A kérdések nem vádaskodók, hanem a kapcsolat helyreállítását szolgálják, és a hallgatót – illetve éneklőt – személyesen is bevonják a passió eseményébe. Ehhez a réteghez kapcsolódnak a gyászhangú siratóénekek: *Gyászba borult Isten csillagvára* (ÉE 95),

Keresztények, sírjátok (ÉE 82), Jaj énnekem, jaj szomorú fejemnek (ÉE 74) és Ó, Jézus, Jézus (ÉE 85). Ezek az énekek sajátosságuknál fogva nem kínálnak azonnali feloldást, hanem teret engednek a fájdalomnak és a csendnek; liturgikus értelemben a keresztre feszítés eseményének drámáját hordozzák.

A szenvedés idején megszólaló népelemek között önálló réteget képeznek a Fájdalmas Anyához kapcsolódóak. Az *Áll a gyötrött Istenanya* (ÉE 90) a *Stabat Mater* középkori hagyományának magyar recepciója. A *Hol vagy, édes Jézus?* (ÉE 94) és A keresztfához megyek, mert máshol nem lelhetek (ÉE 91) az anyai fájdalom perspektívájából teszi szemlélhetővé a passiót, míg a *Keservesen siratja Mária fiát* (ÉE 92) a magyar vallásos népi líra egyik legsűrűbb megszólalása.

A nagyhét a nagyböjti liturgikus út csúcspontja. Virágvasárnapon az *Üdvünknek boldog ünnepe* (ÉE 801) és a *Megváltó Királyunk élbe megyünk* (ÉE 89) egyszerre hordoz ünnepélyességet és előrevetített feszültséget. Nagycsütörtökön a *Zengjed, nyelv, a dicsőséges (Pange lingua; ÉE 155)* nem kapcsolódik közvetlenül a liturgikus időszakhoz, de ezen a napon az Eucharisztia misztériumát állítja középpontba. Nagypénteken a *Királyi zászló jár elől (Vexilla Regis; ÉE 79)*, A megváltó szent kínhálál (ÉE 83) és a *Szent arcod ékessége* (ÉE 86) a kereszt liturgikus szemlélését segíti elő. E gazdag anyagon belül két ének különösen is meghatározó módon sűríti össze a nagyböjt és a



nagyhét teológiai ívét. A *Ne hagyj elesnem, felséges Isten, keserűségemben* (ÉE 72) az egyik legsűrűbb teológiai összefoglalás a magyar bűnbánati énekkincsben. Kiemelkedő jelentőségű, hogy eltérő dallamváltozatokkal a református és az evangélikus énekeskönyvekben is szerepel, ami a szöveg felekezetközi értékét és időtállóságát mutatja. A 20. századi magyar egyházzenei gondolkodásban – különösen Gárdonyi Zoltán (1906–1986) pedagó-



giai és kompozíciós elveiben – jól érzékelhető a törekvés arra, hogy a népenei egyszerűség és modális gondolkodás a műzenei nyelvben is értéként jelenjen meg.

Más jellegű, de hasonló súlyú a *Jézus, világ Megváltója, üdvözlégy élet adója* (ÉE 84), amely a középkori *Salve munda salutare* passiódevóció magyar nyelvű recepciója. A latin hagyomány Krisztus szenvedő testének tagjaihoz forduló üdvözlések sorozatát kínálja (*membra Jesu*), amely a szemlélődő passiólelkiség egyik csúcspontja. A magyar szöveg litániaszerű strófaszerkezete a testi szenvedés elemeit – kéz, láb, mell, arc – nem naturalisztikusan, hanem teológiai jelként jeleníti meg. A zenetörténeti párhuzamok közül kiemelkedik Dietrich Buxtehude (kb. 1637–1707) *Membra Jesu nostri* (1680) című ciklusa, amely ugyanazon meditációs hagyomány műzenei csúcsteljesítménye. Az idézett magyar népének e nagy európai szemlélődő tradíció lokális, de teológiailag teljes jogú továbbélése.

A nagyböjti népelemek anyaga belső logikája így világosan kirajzolódik: a bűnbánat nyelvétől a passió szemlélésén át a nagyhét liturgikus csúcspontjáiig vezet. A *Ne hagyj elesnem, felséges Isten* és a *Jézus, világ Megváltója* ennek az útnak két pólusát jelöli ki: az emberi elesettség kimondását és a szenvedő Krisztussal való kontemplatív azonosulást. Ez összhangban áll azzal a teológiai felismeréssel is, hogy a megtérés nem erkölcsi teljesítmény, hanem a valóság elfogadása és az Istenre hagyatkozó bizalom megszületése.

Bibliográfia (válogatás):

Dobszay László: *A magyar népének*. Budapest, Zeneműkiadó.

Szendrei Janka: *A magyarországi középkori zenei források*. Budapest, MTA ZTI.

Éneklő Egyház. Katolikus énekeskönyv.

Analecta Hymnica Medii Aevi. Leipzig.

Snyder, Kerala J.: *Dietrich Buxtehude: Organist in Lübeck*. Rochester, 2007.

Barsi Balázs OFM: *Új Magasság és mélység*. Budapest, Szent István Társulat, 2025.

KRISZTUS POKOLRA SZÁLLÁSA A PURGATÓRIUM OLTÁRKÉP RESTAURÁLÁSA

A templomunk bejárati előcsarnokából jobbra nyíló kápolnában található az egyik 18. századi festményünk, a Purgatórium oltárkép. Az ismeretlen festő műve feltehetően 1743 körül készült, olajfestéssel, vászonra. Cikkünk – amely Somodi Nóra festő-restaurátor művész, műemléki restaurátor szakértő jegyzete – a festmény most befejeződött restaurálási folyamatát mutatja be.

A kép Krisztus pokolra szállását ábrázolja: azt a teológiai eseményt, amikor Jézus a kereszthalála és sírba tétele után alá száll az alvilág tornácára, hogy kiszabadítsa az ott várakozó lelkeket. Jézus öltözte, a csupaszon hagyott mellkas és a vörös felöltő az emberi természetet hangsúlyozza, valamint a Fiú vér általi áldozatára utal. A kép mondanivalóját erősíti az ábrázolt győzelmi zászló, az előtérben a viárgmotívum és a földre helyezett feliratos szalag, amelynek szövege: *Ecce Agnus Dei*, azaz: *Íme, az Isten Báránya*. A szimbolikus részletek Krisztus áldozatára és a megváltás reményére utalnak.

A jelenet nem az elkárhozottak poklát mutatja, hanem azt a háttérterületet, ahová a megváltás előtt elhunyt igazak az eredendő bűn miatt kerültek. A Krisztus felé reménységgel fordulóknak között látható Ádám és Éva, Keresztelő Szent János és más ószövetségi figurák, akik lehetséges módon Ábelt, Ábrahámot, Dávidot és Salamont ábrázolják.

A restaurátori beavatkozás megkezdése előtt elvégzett fototechnikai vizsgálatok célja a kép előéletére, készítésére és korábbi javításaira utaló információk kinyerése volt. Az infravörös-reflexiós felvételeken előkerült alárajzok a képkészítés folyamatáról adtak ismereteket. A vászon fehér színű alapozását követően a festmény teljes kompozíciójára és minden egyes figura apró részleteire kiterjedően készült alárajz. A festést megelőző vázlat viszonylag vékony vonalvezetésű, helyenként keresővonalakkal és javításokkal. A főbb formák, testrészek, arcok megrajzolása mellett a drapériaredők és a hajtincsek is felvázolásra kerültek.



Alárajzot szemléltető infravörös-reflexiós felvétel Krisztus arcáról



A Purgatórium oltárkép restaurálás előtti és utáni állapota

Az oltárképet az 1980-as évek elején már restaurálták. Az akkori beavatkozásnak köszönhetően a festmény szerkezeti állapota hosszú ideig stabil maradt, azonban a festett felületen alkalmazott anyagok az évtizedek során előregedtek. A lakkréteg megsárgult, a korábbi kiegészítések (retusok) sötétebbé és mattabbá váltak, ráadásul az eltelt idő alatt a felület erősen szennyeződött. Ezek az elváltozások mind negatívan hatottak az összképre: a kontrasztok elhalványultak, a színek szürkültek, a kép egykori fénye megfakult, az eredetileg egyenletesen fényes megjelenés helyett foltossá vált.

A mostani restaurálás célja a festmény esztétikai és vizuális megújítása volt a lerakódott szennyeződések és az elváltozott régi retusok eltávolítása, a lakkréteg cseréje, valamint az egységes, kiegyensúlyozott megjelenés helyreállítása által. Ennek köszönhetően a kép színvilága, fény-árnyék viszonyai és részletei ismét jobban érvényesülnek, ami közelebb áll az eredeti festői szándékhoz.

A restaurálás eredményeként a *Purgatórium* oltárkép ma ismét jól olvasható, nyugodt összképet mutat, és méltó módon tölti be helyét a templom kápolnájában – elsősorban az áhítatot segítő, lelki üzenetet hordozó képként, de műtárgyként is.



Munkaközi részletfelvétel a szennyeződés és lakkréteg eltávolításának folyamatáról

A KERESZTÉNY LITURGIA ZSIDÓ GYÖKEREI

ELŐADÁSSOROZAT

A Szent Ferenc hittanteremben biztosítunk lehetőséget tudásuk gyarapítására azoknak, akik szeretnék jobban megismerni az ószövetségi liturgia világát. Az előadásokat Negyela László tartja, aki az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemen lett a hittudományok doktora, kutatási területe pedig a kortárs szakrális építészet és örökségvédelem, valamint Szabadka várostörténete. A Bács megyei Napló és Az Úr építi című magazinok, valamint a Tabernaculum című teológiai periodika szerkesztője.

FEBRUÁR 26. CSÜTÖRTÖK 17.00: BIBLIAI KÖNYVEK, BETŰK, ÍROTT ÉS SZÓBELI TAN, NAP, HÉT, HÓNAP, ÉV, NAPTÁR, JUBILEUM

MÁRCIUS 26. CSÜTÖRTÖK 17.00: PÁSZKA ÉS A TÖBBI NAGYÜNNEPEK

ÁPRILIS 30. CSÜTÖRTÖK 17.00: EMBERI ÉLETCIKLUS, KÓSER

MÁJUS 28. CSÜTÖRTÖK 17.00: TEMPLOM VS. ZSINAGÓGA



ARANYMISE JÉZUS SZÍVE ÜNNEPÉN

Június 12. (péntek) 16.00-kor
rendtársunk, Hován Ágoston atya aranymisét mutat be templomunkban, pappá szentelésének 50. évfordulója alkalmából.

MISEREND

Hétköznap
6:00–11:00 között
minden órában
és 18:30-kor
Latin mise 9:00-kor

Vasárnap
6:00–12:00 között
minden órában
délután 17:00, 18:30
és este 20:00-kor

GYÓNTATÁS

Hétköznap:
6:00–12:00-ig és 16:00–22:00-ig
Péntek:
6:00–22:00-ig
Szombat:
6:00–12:00-ig és 16:00–19:00-ig
Vasárnap:
6:00–12:30-ig és 16:00–20:30-ig

Miseszándék rögzítése: személyesen minden nap 6:00–12:00 és 16:00–20:00 a sekrestyében vagy e-mailben
Templomigazgatóság - irodavezető: Teveli Dalma | Tel.: +36 20 373 1580 (H–P: 16:00–18:00)
E-mail: pestiferencsek@ferencsek.hu
Ügyintézés: Keresztelő/esketés/temetés: kapcsolatfelvétel a pestiferencsek@ferencsek.hu e-mail-címen.

TÁMOGASSA A BELVÁROSI FERENCES TEMPLOMOT!

Kedves Testvérek!

Örömmel adjuk közre, hogy templomunkban újabb fejlesztések várhatók. Most a sekrestye felújítása következik, február végén olyan átalakítási munkákat tervezünk, amelyek eredményeként praktikusabbá és könnyebbé válik a sekrestyések, valamint a ministránsok szolgálata.

Ehhez kérjük anyagi segítségüket, amit eljuttathatnak:

Késpénzben - a templomban lévő perselyekben vagy Peregrin atyának, illetve az irodában átadva.

Bankkártyával - a bejáratnál lévő e-perselyen keresztül.

Banki átutalással - bármilyen célra és összegben a **11600006-00000000-40682275 számlaszámon**.

Templomunk felújítása és hitéleti tevékenységeink anyagi hátterének előteremtését támogathatja még:
Ingatlan templomunkra hagyatékozással;
Egy-egy templomi kegytárgy örökbefogadásával,
restauráltatásával - érdeklődjön a sekrestyében.

Várakozással és támogatását hálásan megköszönve
P. Kálmán Peregrin OFM
templomigazgató

NAGYBÖJT A PESTI FERENCESEKNÉL – 2026

MEGMUTATOM NEKI AZ ÉN ÜDVÖSSÉGEMET (90. zsoltár)

HAMVAZÓSZERDA – FEBRUÁR 18.

Vasárnapi miserend

– hamvazás minden szentmisén

18.00 Hamvazószerdai vesperás

18.30 Templomi közösségünk nagyböjtkezdő szentmiséje, hamuszentelés

Folyamatos gyóntatás 6.00–22.00

KONFERENCIABESZÉDEK ERDŐ PÉTER BÍBOROSSAL A NAGYBÖJTI VASÁRNAPOKON

FEBRUÁR 22., MÁRCIUS 1., 8., 15., 22.

18.00 Zsolozsma

18.30 Szentmise

19.00 Konferenciabeszéd

Milyen következményei vannak mindennapjainkra vonatkozóan annak, hogy hisszük, van örök élet és végítélet, hogy nem a semmibe hullunk halálunk után? Megyéspáspástorunk erre keresi a választ nagyböjt vasárnapjain.

A konferenciabeszédek témái:

Február 22.: A halál;

Március 1.: Az ítélet;

Március 8.: A tisztítóhely;

Március 15.: A pokol;

Március 22.: A mennyország.

KERESZTÚT NAGYBÖJT PÉNTEKJEIN

17.45 Keresztúti ájtatosság

Február 20. Templomi közösségeink

Február 27. Keresztes nővérek

Március 6. Pedagógusok

Március 13. Fiatalok

Március 27. Katekumenek

Április 3. 9.00 Engesztelők és a Rózsafüzér társulat vezetésével.

15.00 Keresztút az Úr halálának órájában

GYÓNTATÁS

Vasárnap: 6.00–12.30; 16.00–20.30

Hétköznap: 6.00–12.00; 16.00–22.00

Pénteken: 6.00–22.00

PEDAGÓGUSOK LELKIGYAKORLATA

VEZETI ZSÓDI VIKTOR PIARISTA TARTOMÁNYFŐNÖK

Március 5–7. (csütörtök–szombat) 18.30

Mottó: Fegyverezzétek le a szavakat, emeljétek fel a tekinteteket, őrizzétek a szíveteket. (XIV. Leó pápa)

Március 5. csütörtök: A víz mellé ültetett fa (A pedagógus lelkesége)

Március 6. péntek: Reményteljes intézők (Nem vagyunk magányos hősök, a nevelés „kórusmű”)

Március 7. szombat: A jövő távlata (A nevelés helye is szentély)

KAPCSOLÓDÓ PROGRAMOK:

Nagyböjti irodalmi est:

március 5. csütörtök 19.30

Keresztút: március 6. péntek 17.45

ELŐSZENTELTEK LITURGIÁJA GÖRÖKKATOLIKUS RÍTUSÚ LITURGIA

Március 20. péntek 18.00

Bemutatja: Kocsis Fülöp metropolita

NAGYBÖJTI ZENÉS ÁHÍTAT

Március 21. szombat 19.30

Heinrich Schütz: Die Sieben Worte Jesu Christi am Kreuz – Jézus hét szava a keresztfán (Kántorátus)

SZENTSÉGIMÁDÁS

Hétköznap: 20.00–22.00

SENTMISÉK

Vasárnap: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 17.00, 18.30, 20.00

Hétköznap: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00 (latin), 10.00, 11.00, 18.30